Į LAISVĘ

Nr. 35 | Kaina 20 kap.
LEIDŽIA LIETUVIŲ AKTYVISTŲ FRONTAS
1941. VIII. 2 | Šeštadienis

Klastingas ir šlykštus užpuolimas

Petsamo užpuolimas Suomijoj sukėlė didžiausią pasipiktinimą

BERLYNAS. E. Vokiečių spauda, rašydama apie suomių uosto Petsamo užpuolimą iš britų pusės, apibūdina jį, kaip klastingą tarptautinės teisės sulaužymą.

„Berliner Boersenzeitung" ta proga konstatuoja, kad Anglija su Suomija dar nėra karo padėtyje ir kad dar veikia net diplomatinai santykiai tarp abiejų kraštų. Suomija tik dabar paskelbusi nusistatymą savo pasiuntinybę Londone uždaryti. Kadangi suomių vyriausybė laukia britų vyriausybės atsakymo, tai jos nutarimas dar neįvykdytas. Nežiūrint šios aiškios teisinės padėties, britų lėktuvai puolė Petsamo uostą. Šitą užpuolimą laikraštis lygina su Orano ir Dakaro užpuolimu. Britai, kaip atrodo, ieško bet kokios progos laužyti tarptautinei teisei, o, užpuldami Suomiją, jie pasiskubino lenktyniauti su bolševikais, kurie, kaip žinoma, taip pat, dar esant diplomatiniams santykiams, pasiuntė savo lakūnus Helsinkio ir kitų Suomijos miestų bombarduoti. Laikraščio žiniomis, *Suomijos užpuolimas sukėlęs Suomijoje didžiausią pasipiktinimą. Šis užpuolimas nuplėšiąs kaukę nuo Europos priešo, kuris sudarė sąjungą su žydišku bolševizmu ir susijungė su žydų vairuojamu Vašingtonu, norėdamas visą anglams nepriklausantį pasaulį paversti griuvėsių laukais.*

HELSINKIS. E. Šios dienos suomių spauda stambiomis raidėmis per visą puslapį pirmoje eilėje spausdina pranešimus apie britų - bolševikų įvykdytą Petsamo puolimą. Ypač pabrėžiami dideli nuostoliai, kurie užpuolikams per šį bombardavimą buvo padaryti. Laikraščiai jį vadina „nusistebėjimą sukeliančiu darbu". Toliau laikraščiai primena ilgą laiką buvusius draugiškus Suomijos ir Anglijos santykius, pareikšdami, kad reikia stebėtis, jog

Anglija savo puolimams neradusi jokio kito taikinio, kaip mažąją Suomiją.

Šiaurės Suomijoje esą vokiečių kariuomenės daliniai, — pabrėžiama „Uusi Suomi" vedamajame — gali tiek pat mažai, kaip ir Suomija, sudaryti Anglijai pavojų. Taigi, užpuolimą reikia vertinti tik kaip rankos pratiesimą žlungančiai Sovietų Sąjungai.

Anglija, tur būt, norėjo parodyti, kad ji esanti pajėgi suteikti karinę pagalbą.

Karinis bendradarbiavimas tarp Anglijos ir bolševikų vargiai būtų galėjęs prasidėti nelaimingesnėmis aplinkybėmis ir tai esąs likimo pasityčiojimas, kad užpuolimas buvo nukreiptas kaip tik prieš tą valstybę, kuri nori išlaikyti tiktai savo ir mažųjų šiaurės valstybių saugumą. Anglijos laikysena nesustiprins josios moralinės padėties, kurią ji jau savo sąjunga su bolševizmu lemiamai pastūmėjo į pavojų.

Šios apgailėtinos karinės garbės, kurios ji tikėjosi pasiekusi, ji geriau turėjo vengti.

Ar suomių srities užpuolimą reikia suprasti kaip karo paskelbimą? — klausiama laikraštyje. „Helsingin Sanomat", ryšium su Petsamo užpuolimu, pareiškia, kad Anglija savo pasielgimu parodė, jog ji norinti paremti sovietus ne tik prieš Vokietiją, bet ir prieš Suomiją. Suomija tokius veiksmus atremsianti ginklu.

Petsamo įvykiai aiškai įrodo, kaip svarbu yra sukliudyti svetimai valstybei Suomijoje rinkti informacijų prieš Suomijos sąjungininkus.

Šiuo požiūriu Suomija, gal būt, veikusi per lėtai. Kaip dabar paaiškėja iš atviro „Daily Herald" pasisakymo,

Helsinkis buvęs anglų stebėjimų ir šnipinėjimo sovietų naudai postas.

„Atsakomybė už dalykų plėtojimąsi, — baigiama laikraštyje, — visais atžvilgiais tenka Anglijai. Mes to nenorėjome ir net nelaukėme".

Stalinas antrukart tarėsi su Hopkinsu

Maskva amerikiečių karinei misijai neleidžia apžiūrėti fronto

HELSINKIS. VIII. 1. ELTA. Sovietų radijo žiniomis, ketvirtadienį Stalinas antrą kartą susitiko su asmeniniu Roosevelto atstovu Harry Hopkinsu. Pasikalbėjimas užtruko dvi valandas.

STOCKHOLMAS. VII. 1. ELTA. Laikraščio „News Week" Maskvos radijas, vakar priėmė asmeninį Roosevelto atstovą Harry Hopkinsą ir Jungtinių Valstybių ambasadorių Maskvoje Steinhardtą. Priešpiet Hopkinsas per pusryčius susitiko su anglų ambasadoriumi Maskvoje Sir Stafford Crippsu.

NEW YORKAS. VIII. 1. ELTA. Laikraščio „News Week" žiniomis, užsienių reikalų ministerio pavaduotojas Sumner Wellesas skubiai paprašęs sovietų vyriausybę leisti Jungtinių Valstybių kariniams stebėtojams atvykti į karo sritį. Šis pageidavimas, tačiau, nenurodžius priežasčių, Maskvos esąs atmestas.

KOMPLIMENTAI HOPKINSUI...

New Yorkas. E. „Herald Tribune" rašo apie Harry Hopkinsą ir jo derybas Maskvoje. Laikraštis konstatuoja, kad šitos derybos nors ir darė išpūstą įspūdį, tačiau jokios praktinės vertės neturėjo. Sovietams duoti pagalbos pažadai yra neįvykdomi. Tačiau jie sukėlė Amerikoje nesutarimus.

Sąjungai su tokia tauta, kuri garbina melą, pavertė žudymą valstybės politika, įnešė vagystę į tarptautinę politiką ir kuri kovoja tik taip, kaip žiurkės, įvarytos į ankštą vietą, Jungtinės Valstybės nėra pakankamai lanksčios.

Todėl tokia sąjunga sutinka Jungtinių Valstybių gyventojų tarpe smarkų pasipriešinimą. Harry Hopkinsas, kuris nieko kito padaryti negali, tesugeba tik eikvoti valstybės pinigus beverčiams dalykams. Todėl Maskvoje jis yra tinkamoje vietoje.

Laikraštis pataria Hopkinsui ten ir pasilikti.

Tokio. E. Oficialiai pranešama, kad nuo šios dienos sustabdomi taip pat visi Australijos, Burmos ir Malajų kreditai Japonijoje.

JAPONIJOS SPAUDA SIŪLO ATŠAUKTI AMBASADORIŲ IŠ AMERIKOS

TOKIO. E. „Ką ambasadorius Nomura norėjo Vašingtone pasiekti, yra visiškai priešinga tam, kas paskutiniuoju laiku įvyko", rašo „Hoši Šimbun". Jei Amerika šiuo tarpu dar vengia ginkluoto konflikto, tai jokiu būdu nereiškia Nomuros laimėjimo, bet yra tik priežastis nepakankamo Amerikos karo laivyno pasiruošimo. Mes prisibijome, kad Nomurai ilgiau pasiliekant, Amerikoje vis labiau susidarys įspūdis, jog mes ieškome Vašingtono malonės".

Anglijos „pagalba" Sovietų Sąjungai

Ką apie tai sako vokiečių spauda

BERLYNAS. E. Vokiečių spauda po šešių savaičių nuo karo žygio Rytuose pradžios kelia klausimą,

„kokioje padėtyje yra ta taip plačiai paskelbta Anglijos pagalba jos sąjungininkei Sovietų Sąjungai?"

Atsakydami į šį klausimą, laikraščiai konstatuoja, kad, be sovietams paremti pradėtos ofenzyvos, būtent britų žodinės ofenzyvos, visos kitos vadinamosios sąjungininkui palengvinti ofenzyvos iš britų pusės tiek vandenyje, tiek ore visiškai nepasisekė.

„Voelkischer Beobachter" tuo reikalu rašo antrašte: „Vienintelis Churchillio palengvinimas sovietams". Laikraštis ironiškai pareiškia: „Mes esame įsitikinę, jog Kremlio valdovai laiko labai raminančiu ir jų nuotaiką keliančiu faktu, kai jiems tą pat valandą, kada iš fronto gaunamos Hiobo žinios, iš Londono pranešama, kad Centerburio arkivyskupas ir lordas Halifaxas Šv. Povilo ir Šv. Patriko katedrose už juos meldžiasi. Mes esame įsitikinę, jog jiems yra didelis paskatinimas skaityti anglų ir Šiaurės Amerikos spaudoje, kad vokiečių kariuomenės žygis Rytuose praktiškai esąs sustabdytas ir kad vokiečių karo planai visiškai iširę,

kai Timošenko, Vorošilovas ir Budennys tuo pačiu metu praneša iš fronto, kad raudonosios divizijos mūšių ugnyje tirpsta, kaip sniegas prieš saulę.

Mes esame įsitikinę, kad Kremliuje viešpatauja džiaugsmas ir linksmybė, kai anglų ir amerikiečių siųstuvai praneša, kad raudonosios armijos banga slenka į vakarus, tuo tarpu, kai tos raudonosios armijos nuostolių skaičius — žuvusiais ir paimtais į nelaisvę —

jau prašoko milijoninį skaičių,

kai vokiečių kariuomenė per kelias savaites

užėmė tokius plotus, kurie yra didesni, negu senasis Reichas, o tankų ir lėktuvų nuostoliai siekia jau penkių skaitmenų skaičiaus.

Beprotiška yra, rašo laikraštis toliau, ką pasakoja Londono melų ministerija apie padėtį Rytuose. Beprotiška, visų pirma, todėl, nes kiekvienas bent kiek išmanąs žmogus, kuris ligšiolinės karo eigos nepramiegojo, gali savo penkiais pirštais apskaičiuoti, kad tos skelbiamos iliuzijos bus toks pat trumpalaikis pasitenkinimas, kaip ankstyvesnė Churchillio žodinė ofenzyva".

„Deutsche Allgemeine Zeitung" rašo: „Kadangi niekas, nė patys anglai, netiki britų palengvinimo ofenzyvos tikrumu, tai stengiamasi tai užtušuoti žodžiais. Stengiamasi įsikalbėti drąsą. Gyventojams pasakojama, kad Vokietijoje visi žymūs asmenys esą suimti.

Londone skelbiami pranešimai, kurie prašoka netgi Maskvos karinius pranešimus, ir sugalvojama vis naujų triukų kitiems apgauti.

Tai daroma, nors žinoma, o, gal būt, kaip tik dėl to, jog žinoma, kad blogiausias laikas Anglijai dar nepraėjęs". Baigdamas laikraštis priduria: „Priešingai, tas laikas ateis ir galima suprasti nerimą, su kuriuo visa Anglija laukia to laiko, kuris ateis, Vokietijai savo žygį Rytuose baigus".

Italų ekspedicinis korpusas jau Rytų fronte

Roma. E. Oficialiu pranešimu, italų ekspedicinis korpusas pasiekė telkimo vietas Rytų fronte. Visa italų spauda pabrėžia pranešimus apie kariuomenės transportų atvykimą į italų ekspediciniam korpusui skirtą telkimo sritį. Taip pat pabrėžiamas ypač nuoširdus sutikimas, kurį italų kariuomenės daliniai visur patyrė iš karinių ir civilinių įstaigų ir gyventojų, lygiai pabrėžiamas ir visos italų tautos nepalenkiamas pasiryžimas kovoti ir laimėti, kurį pareiškė ir Dučė, lankydamas Mantovoje antibolševikiniame kryžiaus žygyje dalyvauti parinktuosius juodmarškinius.

JAU 12 VALSTYBIŲ PRIPAŽINO MANDŽUKĄ

Tokio. E. Japonijos užsienių reikalų ministerijoje gautomis iš japonų pasiuntinybės Hsingkinge žiniomis, rugpiūčio 1 dieną Tajis pripažino Mandžukuo. Tuo būdu ligi šiol jau 12 valstybių pripažino Mandžukuo.

Rooseveltas pradės veikti, kai grįš Hopkinsas

NEW YORKAS. E. Spaudos konferencijoje Rooseveltas pareiškė, kad jis tol nereikalaus išleisti įgaliojimų įstatymo, kol Hopkinsas nesugrįš iš savo kelionės po Europą. Be to, jis paneigė, kad Rusija pagal įgaliojimų įstatymą gavusi arba gausianti pinigų, „kadangi ji pati gali už karines medžiagas užsimokėti".

Anglija atšaukė pasiuntinį iš Helsinkio

HELSINKIS. VIII. 2. ELTA. Atsakant į diplomatinių santykių tarp Suomijos ir Didžiosios Britanijos nutraukimą, kaip praneša iš gerai informuotų šaltinių, anglų pasiuntinys Helsinkyje atšauktas.

AMSTERDAMAS. VIII. 2. ELTA. Dėl diplomatinių santykių tarp Anglijos ir Suomijos nutraukimo, užsienių reikalų ministerija Londone paskelbė tokį pranešimą: „Penktadienio vakare Suomijos pasiuntinį Gripenbergą priėmė Edenas užsienių reikalų ministerijoje. Savo vyriausybės nurodymu, Gripenbergas pranešė apie Suomijos ir Didžiosios Britanijos diplomatinių santykių nutraukimą. Po šitų priemonių britų pasiuntiniui Helsinkyje Verekeriui buvo įsakyta paprašyti savo dokumentų."

NEŽINO, KĄ DARO...

NEW YORKAS. E. Associated Press praneša iš Londono, kad 50 anglų jaunimo vadų delegacija įteikė sovietų ambasadoriui Maiskiui raštą, kuriame sveikinamas sovietų jaunimas, kaip ginklo brolis. Šį raštą pasirašiusiųjų tarpe yra ir anglų karo ministerio Margessono duktė.

PASKELBTOS PALIAUBOS, BET AR ILGAM?

LIMA. VIII-1. ELTA. Laikraščių žiniomis, liepos 31 d. 22 val. Grinvičo laiku paskelbtos karo paliaubos tarp Peraus ir Ekvadoro. Oficialiame Peraus kariuomenės vadovybės pranešime sakoma, kad

prieš pat karo paliaubas Peraus kariuomenė turėjo dar vieną laimėjimą.

Ji paėmė aštuonias vietoves, kurių tarpe Machalą, El Oros provincijos sostinę. Tuo pat metu Ekvadoro vyriausybė praneša, kad ji demobilizuoja karius, gimusius nuo 1916 iki 1919 metų.

VAŠINGTONAS. E. Valstybės iždas praneša, kad San Francisko uoste stovįs japonų laivas „Tatuta Naru" savo šilko žaliavos krovinį 2,5 milijonų dolerių vertės turės iškrauti. Associated Press žiniomis, japonų laivas naktį į penktadienį buvo pasiruošęs su savo kroviniu grįžti į Japoniją.

ISTANBULAS. E. Nuo rugpiūčio 4 dienos pradedamas normalus oro pašto susisiekimas tarp Istanbulo ir Ankaros. Į abi puses kasdien skraidys vienas keleivinis lėktuvas. Skridimas truks dvi valandas.

Žinios iš Rytų fronto

Vyriausioji Fiurerio būstinė VIII. 1. ELTA. Vyriausioji kariuomenės vadovybė praneša:

Rytų fronte kovos ir toliau plėtojasi vokiečiams palankiai. Praėjusią naktį kovos lėktuvai bombardavo karinius įrengimus Maskvoje.

Jūrose aplink Angliją karinės vokiečių oro pajėgos nuskandino vieną 3.000 tonų talpos krovinių laivą ir apgadino kitus du kiek didesnius laivus. Naktį į rugpiūčio 1 dieną kovos lėktuvai sėkmingai bombardavo uostų įrengimus Anglijos rytiniame ir pietiniame pajūryje ir aerodromus pietinėje Anglijoje. Minų traleriai Lamanšo srityje numušė keturis britų naikintuvus.

Vokiečių kovos lėktuvai ir naktį į rugpiūčio 1 dieną puolė karinius įrengimus prie Suezo kanalo.

Priešo lėktuvai nei dieną, nei naktį nebuvo įskridę į Vokietijos teritoriją.

* * *

BERLYNAS. VIII. 1. ELTA DNB patyrė, kad liepos 29 ir 30 d.d. per įvykusias miškingoje srityje smarkias kautynes, per kurias sovietams buvo padaryta nepaprastai daug nuostolių,

prie Smolensko apsupti bolševikų junginiai dar labiau buvo suspausti.

Per vieną tik dieną tose kovose viena vokiečių pėstininkų divizija paėmė į nelaisvę daugiau kaip pusantro tūkstančio sovietų karių.

BERLYNAS. VIII. 1. ELTA. DNB gautomis žiniomis, vokiečių kariuomenės junginiai liepos 31 d.

nustūmė besiginančius Estijoje rusus dar kiek toliau į šiaurę.

Sovietai tik keliose vietose šiek tiek mėgino, kontratakuodami, sumažinti vokiečių spaudimą. Jie tris kartus pasinaudojo dar savo turimais naikintuvais ir bombonešiais. Jų puolimai buvo visur atmušti stiprios zenitinės artilerijos ir neturėjo jokio efekto. Bolševikų mėginimas pasipriešinti vokiečių žygiavimui į priekį buvo visur paverstas niekais.

BERLYNAS. VIII. 1. ELTA. Liepos 31 d., kaip DNB patiria, vokiečių daliniai puolė bolševikų lauko sustiprinimus šiauriniame Rytų fronto ruože. Per smarkias kautynes vokiečių kariai palaužė sovietų pasipriešinimą ir nustūmė juos atgal. Bolševikai veltui mėgino pulti vokiečių sudarytąjį perėjimą per upę. Vokiečių daliniai atmušė stiprias sovietų pajėgas. Be didelio kiekio užmuštų, bolševikai neteko taip pat ir 13 sunkiųjų tankų.

BERLYNAS. VIII. 1. ELTA. DNB patiria, kad Rytų fronto pietų ruože vokiečių ir rumunų kariuomenių dalinių buvo apsupta ir visiškai sunaikinta viena sovietų divizija. Iš paskutiniųjų jėgų mėgindami prasiveržti, bolševikai laikinai buvo įvarę kylį į vokečių rumunų pozicijas. Nežiūrint nepaprastai smarkios vokiečių ir rumunų artilerijos ugnies, sovietai stūmė į pražūtį vis naujus ir naujus dalinius. Visi mėginimai kylį paversti didesne spraga buvo su didžiausiais sovietams nuostoliais atremti. Tuoj pradėję kontrataką, vokiečių ir rumunų daliniai, remiami rumunų artilerijos, įlaužė sovietų pozicijas.

Vietoje, kur buvo palaužtas sovietų puolimas, atžygiavusi sąjungininkų kariuomenė išvydo pasibaisėtiną sunaikinimo vaizdą.

BERLYNAS. VIII. 1. ELTA. DNB agentūrai pranešama, kad Rytų fronte, atlikę sėkmingus karo veiksmus pietinėje fronto dalyje,

vokiečių kariuomenės daliniai forsavo perėjimą per Dniestro žemupį.

Liepos 31 dieną, ir toliau drąsiai puldami, vokiečių kariuomenės daliniai išmušė bolševikus iš jų sustiprintų lauko pozicijų. Įvairiuose šio fronto ruožuose visur per įvykusias smarkias kautynes buvo palaužtas sovietų priešinimasis. Sovietai buvo priversti ir toliau trauktis atgal. Tų puolimų metu bolševikams padaryta didelių nuostolių. Pietiniame fronto ruože vokiečių kariuomenės daliniai vijosi bolševikus, puldami visur jų junginius, besistengiančius pasprukti į šalį. Nepasisekė ir sovietų mėginimas keliose vietose geležinkeliais atitraukti savo pavojuje esančias pajėgas. Vokiečių artilerija, apšaudydama prikrautus traukinius, privertė juos pasilikti vietoje. Tiems traukiniams vokiečių artilerija padarė didelių nuostolių. Bolševikai buvo priversti palikti savo transporto traukinius ir stoti į kovą. Atkakliose kautynėse vyras prieš vyrą buvo sunaikinti tie sovietų vienetai. Žuvo labai daug sovietų karių.

* * *

BERLYNAS. VIII. 1. ELTA. DNB patyrė, kad liepos 31 dieną Rytų fronte, ligi šiol gautais, dar ne pilnais pranešimais, vokiečių karinės oro pajėgos sunaikino 40 sovietų šarvuočių, 264 sunkvežimius, du šarvuotus traukinius, du municijos traukinius, vieną prekių traukinį, tris garvežius, tris zenitinės artilerijos baterijas ir tris priešlėktuvinės apsaugos patrankas. Be to, buvo apgadinta didelis skaičius svarbių karinių taikinių. Per tuos vokiečių karinių oro pajėgų puolimus žuvo labai didelis skaičius bolševikų karių.

BERLYNAS. VIII. 1. ELTA. Karinės vokiečių oro pajėgos taip pat ir liepos 31 dieną tebepuolė svarbiąsias sovietų susisiekimo linijas. Tais puolimais buvo žymiai sutrukdytas atsitraukiančių sovietų kariuomenės dalinių sutelkimas bei papildymas. Kiekvieną kartą vokiečių kovos lėktuvai bombardavo ir apšaudė turimais lėktuvuose ginklais sovietų kariuomenės telkinius ir voras, visur juos išsklaidydami. Per užtrukusius smarkius puolimus bolševikams buvo padaryta labai didelių nuostolių ir labai palaužta jų kovos galia.

* * *

BALIONO ĮGULA NUMUŠĖ LĖKTUVĄ

BERLYNAS. VIII. 1. ELTA. DNB agentūrai pranešama, kad liepos 30 dieną Kijevo apylinkėse vieno vokiečių artilerijos skyriaus žvalgybos baliono įgula numušė vieną sovietų lėktuvą. Šešių šimtų metrų aukštumoje viršum miško tą vokiečių balioną puolė du sovietų naikintuvai. Tuo pačiu momentu, kai tik atidengė ugnį zenitinė artilerija, pradėjo šaudyti iš kulkosvaidžių ir baliono įgula. Prisiartindamas sovietų naikintuvas pateko į kulkosvaidžių ugnį. Šūviai pataikė į to naikintuvo motorą ir į sparnus. Po kelių sekundžių tas sovietų naikintuvas jau krito žemyn. Kitą sovietų lėktuvą netrukus numušė vokiečių zenitinė artilerija.

Kijevo apylinkėse liepos 30 ir 31 d. d. vokiečių kariuomenės daliniai sėkmingai puolė toliau bolševikų pozicijas. Buvo paimta į nelaisvę keli tūkstančiai sovietų karių. Dešimts sovietų baterijų buvo išvesta iš rikiuotės. Vienas vokiečių dalinys, kuris pasistūmėjo iki Dniepro, artilerijos ugnimi nuskandino du bolševikų transporto laivus, plaukusius tąja upe.

* * *

PASIGĖRĖTINA PIONIERIŲ KOVA

BERLYNAS. VIII. 1. ELTA. DNB žiniomis iš kompetentingų sluoksnių, vokiečių geležinkelių pionieriai kovose Rytų fronte pasiekė puikius laimėjimus. Jie pataisė daug sovietų sunaikintų geležinkelių ir tuo būdu palengvino kariuomenės judėjimą. Daugeliu atvejų pionierių darbai buvo atliekami sovietų artilerijai arba pėstininkams apšaudant. Geležinkelių pionierių žvalgomieji daliniai žygiavo kartu su pėstininkų ir šarvuočių divizijų priešakinėmis dalimis, kad galėtų patikrinti geležinkelių padėtį ir sukliudytų jų sunaikinimą. Vokiečių kariuomenei kovojant Estijoje, į rytus nuo Peipuso ežero vienas geležinkelių pionierių dalinys iš vieno vokiečių bombonešių sunaikinto šarvuoto traukinio ir kitų traukinių vagonų pastatė improvizuotą šarvuotą traukinį, su kuriuo prasiveržė toli į sovietų linijas ir kruvinose kautynėse sunaikino bolševikų tilto apsaugą ir tuo savo žygiu sukliudė išsprogdinti tiltą.

* * *

PER 36 VAL. 102 KILOMETRUS

BERLYNAS. VIII. 1. ELTA. DNB patyrė, kad liepos 31 dieną vienas vokiečių pėstininkų pulkas nužygiavo labai toli į priekį — per 36 valandas padarė 102 kilometrus. Bežygiuodamas tas pulkas dalyvavo dar ir smarkiose kovose. Atlikdami tokį didelį žygį, pėstininkai teskyrė sau tik labai trumpas pertraukas pamiegoti ir pavalgyti. Dieną ir naktį jie žygiavo smėlėtais ir dulkinais keliais, energingai besivydami bėgančius bolševikus.

Kodėl Stalinas neleidžia amerikiečiams pažvelgti į Rytų frontą

MADRIDAS. VIII. 2. ELTA. Laikraštis „Madrid" Stalino nesutikimą leisti Jungtinių Valstybių kariniams stebėtojams vykti į frontą paaiškina tuo, kad jau artinasi bolševikų valdžios galas. Jei Stalinas nenori, kad amerikiečiai patys įsitikintų, kokia yra tikroji Sovietų armijos padėtis, tai tas aiškiai rodo vokiečių kariuomenės vadovybės pranešimų tikrumą. Jei Stalinas galėtų parodyti amerikiečiams nors mažiausią savo pasisekimą, tai jis su didžiausiu pasitenkinimu pasirūpintų, kad Jungtinių Valstybių spauda tokią žinią pagal savo širdies troškimą išpūstų ir išnaudotų. Panašiai kaip raudonasis caras draugui Rooseveltui neleidžia pažvelgti į masinius žudymus ir laukinį bėgimą, lygiai taip Churchillis nutyli britų tautai teisybę apie anglų nuostolius jūrose.

Tas pats laikraštis anglų admiraliteto nutarimą nebeskelbti pranešimų apie savo laivyno nuostolius laiko juokingu, lygiai kaip laiko neįtikinančiu to nutarimo motyvavimą, kad tuo būdu priešui suteikiama jam reikalingų žinių. Jau ligšiol skelbtos nepilnos žinios apie britų nuostolius, pastebi laikraštis, demoralizavusios britų tautą. Jei Churchillis visai tylės, tai, laikraščio nuomone, tas dar labiau prisidės prie to, kad katastrofiška Anglijos padėtis jūroje bus greičiau gyventojų suprasta.

Italų pranešimai

ROMA. E. Vyriausiasis kariuomenės štabas praneša:

Naktį į rugpiūčio 1 dieną mūsų lėktuvai puolė La Valettos laivyno bazę Maltos saloje.

Šiaurės Afrikoje pasireiškia artilerijos veikla Tobruko fronte. Vokiečių lėktuvai numetė stambaus kalibro bombų į Tobruko uosto įrengimus, kur kilo dideli gaisrai. Priešas mėgino įskristi į Bengazio sritį. Civilinių gyventojų tarpe vienas žmogus užmuštas.

Rytų Afrikoje mūsų žvalgybos dalinių veikla pasireiškė ypač Culquaberto perėjoje, Gondaro srityje. Ten sutiktiems priešo daliniams padaryta nuostolių. Uolchefito srityje pasireiškia artilerijos ir žvalgybos dalinių veikla.

Liepos 31 d. popiet paskiri britų lėktuvai perskrido įvairias Sicilijos vietoves. Palermo mieste smarki mūsų zenitinės artilerijos ugnis privertė vieną priešo lėktuvą numesti savo bombas į jūrą. Mesinoje dvi iš didelės aukštumos numestos bombos krito miesto viduryje, kur vienas žmogus buvo užmuštas, keli sužeisti ir padaryta nedidelių nuostolių pastatams.

Viduržemio jūroje priešo lėktuvai mėgino pulti vieną mūsų laivų vilkstinę. Tuos priešo lėktuvus išsklaidė tą vilkstinę lydėjusieji naikintuvai. Vieną britų lėktuvą numušė mūsų naikintojas. Mūsų karinėms pajėgoms atlikus sėkmingą įsiveržimą į Maltos uostą, mes netekome aštuonių karių, jų tarpe keturių karininkų. Pasigendama 19 vyrų. Mūsų smingamieji kovos lėktuvai Viduržemio jūroje nuskandino vieną priešo povandeninį laivą.

UŽSIENIO ŽURNALISTAI VIEŠI SUOMIJOJ

HELSINKIS. VIII. 1. ELTA. Užsienių žurnalistų iš Berlyno į Suomiją atvykimo proga, rugpiūčio 1 d. popiet valstybės prezidento rūmuose buvo suruošta arbata, kurioje be valstybės prezidento dalyvavo karo ministeris, užsienių reikalų ministeris ir kiti vyriausybės nariai, taip pat spaudos skyrių vedėjai ir Helsinkyje gyvenantieji užsienių spaudos atstovai. Vyriausybės žinių centrinė vakare svečiams surengė pietus.

TAJO IR JAPONIJOS ŪKINIS BENDRADARBIAVIMAS

TOKIO. E. Bankinę sutartį tarp Tajo ir Japonijos laikraštis „Japan Times and Advertiser" vadina tokia mašina, kuri nugali visus varžtus, kurie kliudė Japonijos ir Tajo ūkinį bendradarbiavimą". Laikraštis reikalauja Tajui ir Japonijai tokią pat kredito galimybių. Ūkiniams santykiams tarp Japonijos iš vienos pusės ir Anglijos bei Jungtinių Valstybių iš kitos pusės dėl paskutiniųjų ūkinių priemonių sukliuvus, Tajo ir Japonijos derybos suteikusios svarbų ir praktišką išsprendimą. Savo apimtimis sparčiai didėją prekybos santykiai tarp Japonijos ir Tajo, baigdamas rašo laikraštis, turės Japonijai žymia dalimi pavaduoti importą iš kitų šalių.

VYCHY. E. Rugpiūčio 1 d. valstybės galva maršalas Petainas priėmė Jungtinių Valstybių ambasadorių Prancūzijai admirolą Leahį. Pasikalbėjime, kuris truko apie pusantros valandos, buvo tartasi dėl bendros padėties. Be to, spėjama, kad taip pat buvo kalbėtasi dėl įvykių Tolimuosiuose Rytuose.

VICHY. E. Generalinis Prancūzijos vyriausybės atstovas okupuotai sričiai de Brinon rugpiūčio 1 dieną priešpiet atvyko į Vichy. Po pietų jis buvo priimtas maršalo Petaino ir admirolo Darlano.

BUDAPEŠTAS. E. Vengrijos tautinis bankas nuo rugpiūčio 1 d. sustabdė Londono ir New Yorko devizų kotiravimą. Tai padaryta dėl tos priežasties, kad tiek svaras, tiek doleris nebeturi jokios praktiškos reikšmės Europos šalims.

ISTANBULAS. E. Anatolijos agentūros pranešimu, ūkio ministeris Husnu Sakiras dėl nesveikatos atsistatydino. Į jo vietą bus paskirtas Sirry Daly.

Europos mitybos padėtis

Berlynas. E. Biuletenis „Dienst aus Deutschland" talpina Europos mitybos padėties 1940/41 apžvalgą ir prieina išvados, kad tų metų derlius buvo žemesnis negu vidutinis. Biuletenio teigimu, to fakto priežastis yra, visų pirma, ilgi 1940 metų pavasario šalčiai, dėl kurių didelis nuošimtis vėlai rudenį pasėtų javų iššalo ir, be to, buvo suvėlintas dirvų paruošimas, o antras dalykas, tai — žemės ūkio darbo jėgų trūkumas, susidaręs dėl didelių 1940 metų pavasarį įvykusių karo veiksmų. Šalia to, derlius nukentėjo taip pat ir dėl paties 1940 metų karo. Prie to prisideda dar derliaus suvalymo sunkumai dėl masinio kaimų gyventojų bėgimo iš Olandijos, Belgijos ir šiaurės Prancūzijos. Tačiau dar daugiau reikšmės turėjo faktas, kad „Europos aruodas", vidurinio ir žemutinio Dunojaus sritis, smarkiai nukentėjo nuo šalčių ir potvynių, duodama labai menką duoninių javų derlių, kas smarkiai atsiliepė į tų kraštų 1940 metų eksportą. Ispanija taip pat dar toli gražu nepašalino tų sutrikimų, kurių įnešė į jos žemės ūkį pilietinis karas.

1941 metų javų derlius, pažymi „Dienst aus Deutschland", daugelyje Europos dalių jau suvežtas į klojimus, išskyrus tik Vengriją, kuri ir 1941 metais nukentėjo nuo potvynių ir pernelyg gausių kritulių. Šiaip, visi kiti Europos kontinento kraštai, turį paprastai javų perteklių, turėjo patenkinamus, o iš dalies net ir ypatingai gerus derlius. Nors 1940/41 metais Europos javų ūkyje teko pasinaudoti ir atsargomis, vis dėlto gautasis derlius, kurį dar padidina ir Šiaurės Afrikos javų gamyba, įgalins vėl atnaujinti tas atsargas. Dar svarbesniu dalyku negu palankus 1941 metų derlius, „Dienst aus Deutschland" laiko pasėlių ploto padidėjimą, ypač šiaurės ir vakarų Europos kraštuose.

BELGRADAS. E. Nežiūrint pakartotinių įspėjimų, komunistiški ir žydiški gaivalai mėgina tęsti toliau savo griaunamą veiklą. Paaiškėjus tos priemonės būtinumui, vakar buvo sušaudytas didelis skaičius žydų ir komunistų, sugautų atliekant sabotažo veiksmus.

TIKROJI MASKVA

Materialinio ir dvasinio skurdo sostinė

Bolševikams valdant Lietuvą, daug kas iš lietuvių, nebekalbant apie žydus, yra pabuvoję Maskvoje. Vieni — komisarai, komunistų partijos ir jos gausių padalinių vadai, svarbiųjų įstaigų viršininkai — važinėjo į Maskvą kuone kas savaitę gauti instrukcijų. Kiti — stachanoviečiai, spartuoliai — susilaukdavo nemokamos kelionės į Maskvą, kaip aukščiausio atpildo už savo darbus. Pagaliau, trečią kategoriją sudarė įvairių įstaigų tarnautojai, kuriuos komandiruodavo į Maskvą susipažinti su kuria nors sovietine įstaiga ar tvarka.

Tiktai labai retas kas yra parašęs savo įspūdžius iš Maskvos. Šnekama, kad

pabuvojusiems Maskvoje buvo tiesiog uždedama tylėjimo prievolė.

Tie gi įspūdžiai, kuriuos skaitydavome „Tiesoje" ar „Tarybų Lietuvoje", buvo visada vienodi: Maskva — gražiausias pasaulio miestas. Maskvoje visko pilna, viskas pigu.

Kaip gi yra tikrovėje?

Tenka pripažinti, kad Maskvoje yra daug ko gera. Puikus požeminis geležinkelis (metro). Yra labai gerų naujų teatrų. Daug visose miesto dalyse didžiulių gyvenamų blokų. Švariai sutvarkyti parkai.

Visa tai galima matyti sovietiniuose žurnaluose, atvirukuose, filmose. Bet tiktai Maskvoje pabuvojus galima įsitikinti, kad už gražių 8 — 10 aukštų fasadų tebestovi carinės Maskvos 1 — 2 aukštų namukai. Tokių namelių niekas netaiso — laukia, kol juos nugriaus ir pastatys didžiulius blokus.

Kadangi visi maskviečiai užsidirba tik pragyvenimo minimumą, tai jokios individualios statybos nėra. Komunalinė statyba jos atstoti jokiu būdu nepajėgia, ir todėl Maskvoje jaučiamas aštriausio laipsnio gyvenamo ploto trūkumas.

Atsimename, su kokiu pasididžiavimu buvo sugriauta keletas lūšnelių Kauno „brazilkoje". Tas įvykis buvo fotografuotas, filmuotas ir aprašytas sieksniniais straipsniais. Tačiau kažkodėl niekur sovietinė spauda nepamini, kad

visi Maskvos pakraščiai nusėti „brazilkomis".

Matyti jas galima iš traukinio lango. Nežinia tik, kas jose gyvena — apsileidėliai ar eilės žmoniškam butui nesulaukią stachanoviečiai ir spartuoliai.

Buto skurdą seka ir drabužio skurdas. Vakarų Europos miestuose niekur negalima pamatyti tiek daug skurdžiai apsirėdžiusių žmonių. Ir tai vienodai darbo ar nedarbo dieną. Skurdžių minia visai nesiderina su puošniais Gorkio gatvės fasadais. Kalbėti apie kokią nors maskviečių eleganciją netenka iš viso. Bet ar galima laukti ko kita, kai vidutinis uždarbis siekia 2—300 rublių mėnesiui, o vidutinė vyriška eilutė kaštuoja 1.000 — 1.500 rublių?!

Krautuvėse prekių yra. Tačiau jų kokybė labai žema, o kainos labai aukštos. Geresnių, nes andartinių prekių, išskyrus gal kvepalus, nėra iš viso. Krautuvių tinklas per retas, todėl kuone visur stovi eilės. Nuo to, kad kiekviena didesnė krautuvė pavadinta „univermagu", prekių nepadaugėja ir patarnavimas nepaspartėja.

Maitinasi maskviečiai labai silpnai.

Pietūs kaštuoja 8 — 10 — 12 rublių, nebekalbant apie brangiuosius restoranus. Krautuvėse sviesto kg 28 rb., dešros kg 32 — 35 rb., sūrio šveic. kg. 29 rb., viščiukas 27 rb., riekutė duonos su sūriu ar dešra, be sviesto, 1,20 — 1,50 rb. ir t.t. Netenka stebėtis, jei Maskvos sviestas supakuotas po 100 gr., o dešra perkama po 50 gr.

Visa tai materialinė sritis. Bet juk yra dar dvasinė, kurios „nepaprastu žydėjimu" taip mėgsta didžiuotis sovietinė spauda. Praktiškai, maskvietis negali nusipirkti net dienraščio. Kai tik kioske pasirodo dienraščiai, tuojau susidaro 2 — 300 žmonių eilė, ir paskutinieji nueina nieko negavę. Vėliau per visą dieną Maskvos kioske dienraščio nepamatysite. Kad kas nors laikraštį siūlytų, kaip kad Kaune, ten niekas ir nepagalvoja. Užtat nei požeminiame geležinkelyje, nei tramvajuje, nei autobuse negalima pastebėti laikraštį skaitančio žmogaus.

Maskvos kioske negalima rasti nieko be propagandinio šlamšto. Nei kitos kokios knygos, nei atviruko su miesto vaizdu. Gauti miesto planą neįmanoma ne tik kioske, bet ir nė viename knygyne. Pagaliau ir knygyne beveik tas pat, kaip ir kioske. Ko nepaklausi — išparduota.

Teatrų Maskvoje daug ir gerų. Gera vieta 12 — 15 rublių. Kinai prasti. Juose gera vieta 4 — 5 rubliai. Bet ar dažnai gali teatrais ir kinais naudotis maskvietis su savo 2 — 300 rublių mėnesiui ir jau suminėtomis maisto kainomis?

Dargi radijo klausimasis maskviečiui labai aprėžtas. Klausytojui programos pasirinkimas nedidelis.

Apskritai,

Maskva yra neginčijama materialinio ir dvasinio skurdo sostinė.

Ir ar tai nėra vergų psichologija, kai skurdo sostinėje statomas marmuru išklotas požeminis geležinkelis, prabanga dvelkią teatrai bei gyvenamųjų blokų fasadai ir aukščiausias pasaulio pastatas — Tarybų rūmai, bet veik nieko neprisidedama prie socialinių negerovių pašalinimo ir skurdo sumažinimo?!

A. T.

Šiurpus radinys Smolensko kalėjime

BERLYNAS. VIII. 1. ELTA. Paimant Smolenską, praneša DNB, miesto kalėjime buvo taip pat atrastas šiurpus radinys. Kalėjimo kieme buvo rasti masiniai kapai. Duobė yra 16 metrų ilgio, 2,5 metrų pločio ir 3,5 metrų gylio. Šitose masinėse kapuose buvo rasta 114 nužudytų civilių ir sovietų karių lavonų. Kaip parodė į vokiečių nelaisvę patekęs Smolensko kalėjime buvęs tos karo apygardos vyriausiasis gydytojas, šitoje duobėje buvo palaidoti daugiausia nužudyti gydytojai, karininkai ir tos karo apygardos valdininkai. Jie buvo išžudyti karių nurodymais ar už neįvykdymą įsakymo nepalikti priešui jokių kariškų daiktų. Parodymus apie jų nužudymą patvirtina faktai, kad nužudytųjų galvų kiaušai buvo smarkiai sužaloti. Nelaimingiesiems galvos kiaušai buvo skaldomi tos duobės krante rastu apie trijų kilogramų svorio plaktuku.

KOKĮ TURTĄ ŽYDAI TURĖJO SLOVAKIJOJ

BRATISLAVA. E. Žydų turto surašymas Slovakijoje parodė, kad iš 88.951 žydo 32.000 yra beturčiai, kurių tarpe žymi dalis mažamečių vaikų ir moterų. Koks didelis žydų turtas buvo Slovakijoje matyti iš to, kad iš 8,2 milijardo kronų tautos turto žydai valdė 4,26 milijardo vertės turtus. Didžiausi žydų turtai buvo sutelkti Bratislavoje. 15.500 čia gyvenančių žydų teko 991 milijono kronų vertės turto. Tuo būdu Bratislavoje vienam žydui teko 92.610 kronų. Topolšano mieste vienam žydui teko 115.000 kronų.

BELGRADAS. E. Dėl komunistinių elementų sabotažo veiksmų banate, kaip pranešama iš autoritetingų vietų, valdžios organai buvo priversti griebtis atitinkamų priemonių. Dėl to liepos 31 d. Gross-Beckereke buvo sušaudyta 90 iš banato kilusių vadovaujančių komunistų. Buvo žinoma, kaip vokiečių sovietų karui prasidėjus iš vokiečių paskelbtų dokumentų paaiškėjo, kad Maskvos kurstoma komunistinė agitacija Serbijoje buvo ypatingai smarki.

RIO DE JANEIRO. E. Šiandien Brazilijoje paskutinį kartą išėjo 142 svetimomis kalbomis laikraščiai. Nuo ryt dienos laikraščiai galės būti leidžiami tiktai šalies kalba.

10 mėnesių raudonojoje armijoje

Kaip buvo mulkinami ir engiami lietuviai kariai

„Tarybinis jaunimas džiaugsmingai stoja į raudonąją armiją", „Džiaugsmo demonstracijos naujokų priėmimo į raudonąją armiją punktuose", „Seni tėvai laimingi, kad jų sūnūs turi teisę būti raudonarmiečiais"... — Tokiais ir panašiais šūkiais visi rėksningieji bolševikų laikraščiai, radijo ir agitatoriai skelbė apie „didelį džiaugsmą" turinčiųjų stoti į raudonąją armiją vyrų. Naujokų ėmimo punktuose specialūs melagiai — politrukai be atvangos stojantiesiems melavo apie „puikų" armijoj gyvenimą, apie laisvę, poilsį, apie dideles teises. Koks „puikus" buvo tas gyvenimas raudonojoj armijoj, mes lietuviško korpo kariai beveik per ištisus metus turėjome laiko ir progos patirti. Čia noriu bent iš dalies pasidalinti to „puikaus" gyvenimo raudonojoj armijoj įspūdžiais.

Nežinai kas Stalino tėvas — prastas karys

Karinis parengimas (jei juo galima skaityti „štikovoj boj" — durtuvų kautynes, kurioms rusai skyrė bene didžiausią reikšmę ir daugiausia laiko) raudonojoj armijoj buvo antroj vietoj, nes svarbiausiu dalyku buvo laikomas politinis mokymas. „Be marksizmo — leninizmo — joks karys", sakydavo politrukai. Savaitės programose šiam reikalui buvo skiriama nuo 8 iki 16, kartais net daugiau, valandų, žiūrint „sezono". Tačiau „sezonas" politrukams buvo visą laiką.

Koks buvo susidomėjimas „politzaniatijomis", puikiai liudydavo lietuvių karių miegojimas šių pamokų metu. Nebūdavo dienos, kad politrukas nepasakytų apie sovietiškus „pasaulio vadus", apie „triskart herojus", apie „laisvos tėvynės gyventojų „laimę", kultūrą, atsiektus „laimėjimus"; iki gyvo kaulo įgrisdavo „vadų" biografijos, „nenugalimosios" gynimai, milijoniniai skaičiai, rodantieji pramonės ir žemės ūkio „klestėjimą". Tačiau lietuviai kariai perdaug buvo apsišvietę ir turėjo galvojantį ir teisingas išvadas iš girdėtų kalbų ir matytų gyvenimo įvykių darantį protą, kad patikėtų šiomis politrukų skleidžiamomis nesąmonėmis. Į politruko klausimus lietuvis karys atsakydavo pečių trūkčiojimu ir tylėjimu.

Kariai, kurie nežinodavo (tikriau sakant, nenorėdavo žinoti) Stalino tėvo užsiėmimo, Kaganovičiaus ar kurio kito žydo užimamos vietos, arba šiaip neatsakydavo į kokį paiką klausimą, buvo laikomi atsilikusiais kariniame ir politiniame pasirengime ir traktuojami kaip liaudies priešai.

Kiekviena politruko kalba, kurią jis ištisai būdavo nurašęs iš knygos ar laikraščio, baigdavosi šabloniškai:

— Vot, u menia vsio. Voprosy jest?

Tačiau klausimų niekad nebūdavo. O jei pasitaikydavo, tai visiškai nieko bendro su politika ar kalbėta tema neturįs klausimas. Pavyzdžiui, kartą baigus politrukui kalbėti apie Lenino gyvenimą ir pakartojus amžinai tą patį „voprosy jest"?, atsistojo vienas kareivis, kuris buvo vežėju, ir paklausė:

— Tai kaip čia yra, tovarišč politruk, su tais arkliais? Kodėl vis mane skiria važiuoti, o kitų nejudina?

Prisimenu dar keletą klausimų, kuriuos, tur būt, ir tas pats politrukas, jei jį dar žemė gyvą nešioja, amžinai prisimins. Prieš deputatų į aukščiausiąją tarybą rinkimus politrukai ištisus du mėnesius išsijuosę „pūtė miglą" lietuvių kariams į akis. Esą, bus slaptas ir laisvas balsavimas. Išvakarėse, tai buvo sausio 11 d., kuopose rinkimų garbei įvyko mitingai. Politrukas bene šimtąjį kartą pakartojo tą patį, ką buvo kalbėjęs apie balsavimus, ir užbaigė klausimu:

— Tepier, navierno, vsio jasno?

Atsistoja vienas eilinis ir sako:

— Drauge politruke, mums visiems aišku, kad turėsime visi balsuoti ir tik už tuos, kurie yra pažymėti balsavimo kortelėse. Kadangi už kitų kandidatų nėra, o už įstatytuosius, kaip paaiškėjo iš tamstos aiškinimų, turi visi būtinai balsuoti, tai ar negalėtų kuopos raštininkas surinkti iš visų mūsų balsavimo korteles ir jas kartu įmesti į urną? Tada mums nereikėtų vargintis, o be to, dabar toki šalčiai...

Politrukas padarė kvailą veido išraišką ir nudavė nesupratęs klausimo.

Kitas atsitikimas. Inspekcinis politinio pasirengimo patikrinimas. Vos tris skyrius (sovietiškai „klases") baigęs stališkas idiotas klausinėja gimnaziją baigusį, lankiusį universitetą, vėliau buvusį Karo Mokykloje, bet, bolševikams užėjus, iš jos išstojusį lietuvį inteligentą — dabar eilinį. Žemėlapyje duoda surasti naftos centrą Baku. Klausiamasis „ieško" visuose trijuose vandenynuose, vėliau persimeta į Aziją ir Australiją, bet Baku „nesuranda". Kitas klausimas:

— Tai gal žinai, kur yra ta Albanija?

Tačiau ir jos „nekultūringas" lietuvis „nesuranda".

Politrukui paklausus, kodėl buv. Lietuvos karo priesaikos tekste nebuvo pasakyta, už ką karys turi kovoti, klausiamasis atsakė:

— Šio dalyko geriausia būtų paklausti tų, kurie priesaikos tekstą rašė.

„Neišsilavinusiam" klausiamajam iš politinio pasirengimo buvo pastatytas pažymys „plocho", jo pavardė su iškeikimais buvo paskelbta karininkų ir politrukų susirinkime ir įrašyta į „Juodąją knygą".

Šitaip lietuviai kariai ignoravo politrukus ir išjuokdavo jų „mokslą". Jų „politzaniatijos" per vieną ausį įeidavo, per kitą išeidavo. Nors ne vienas už tokius dalykus buvo išvežtas į kalėjimą, tačiau lietuvio nusistatymo jie nepajėgė palaužti, savo kvailomis pasakomis ir gražiais pažadais nesuviliojo, bet dar labiau sutvirtino lietuvišką sąmonę, pasiryžimą siekti išsilaisvinimo.

Kad lietuviai kariai išlaikė tikėjimą laisvės atgavimui, kad jų tautinė sąmonė sustiprėjo labiau nei kada nors anksčiau, kad Lietuvos laisvė jiems buvo brangesnė už viską, parodė jų veiksmai ir kraujo aukos, kai, pabėgę iš raudonosios armijos ir čia pat vėl susiorganizavę į būrius, savo partizaniškais veiksmais naikino bėgančius „nenugalimuosius" dalinius ir tuo padėjo žygiuojančiai vokiečių kariuomenei.

Žilvinas

Leon. Žitkevičius

Skaisčiausiuoju žiedu

Kas užgesins tą šventą ugnį
Jų nemirtingo atminimo!
Į maršo taktą muškit, būgnai:
Gyveno ir nerimo.

Kada pavasariai pas klėtį
Jaunon gyvybėn kelia diegą,
Ak, taip norėtum netikėti...
Jie nemirė, tik miega...

Ant jų krauju šlakstyto kelio
Matau kaip saulę skaisčią gėlę.
Skaisčiausiuoju žiedu jie kelias,
Gyvenimą prikėlę.

Patys muša, patys rėkia

BERLYNAS. VIII-1. ELTA. „Deutsche Diplomatisch Politische Korrespondenz" ypatingai įdomiais ir būdingais laiko pastarųjų dienų anglų propagandos tvirtinimus apie tariamas vokiečių slaptas machinacijas Persijoje. Biuletenis nurodo, kad net Anglijos vyriausybė padariusi Teherane demaršą, kad sumažintų tos priešvokiškosios propagandos reikšmę. Ypatingai simptomingu laikomas tas faktas, kad Anglijos užsienių reikalų ministeris viename savo pareiškime atstovų rūmuose davė suprasti, jog ta akcija buvusi pravesta glaudžiai bendradarbiaujant su Sovietų vyriausybe. Wilhelmstrassei artimas biuletenis vadina tą stropumą, kuriuo anglai sąmoningai skleidžia prasimanytas žinias apie nedaugelio Irane esančių Vokietijos piliečių veiklą, juo įtartinesniu, kad tai daroma Anglijos Sovietų Sąjungos karinės sutarties fone. Tuo atžvilgiu ta anglų akcija, nors ji tuo tarpu pasireiškia vien tik šmeižtais, įgyja tam tikros reikšmės, ir Vokietija turi ją atidžiai sekti. Persijos reakcija į šią anglų propagandą ir diplomatinę intervenciją buvo visai aiški, — pabrėžia baigdamas biuletenis.

BERLYNAS. E. Kaizerio Wilhelmo draugijos pirmininku vietoje mirusio slaptojo patarėjo Bošo, draugijos senatui pasiūlius, Reicho ministeris Rustas šešerių metų laikui paskyrė dr. Albertą Voeglerį.

HELSINKIS. E. Paskleido žinių, kad Suomija įsteigs Dubline savo pasiuntinybę, kur bus perkeltas dabartinis suomių pasiuntinys Londone, jam apleidus Angliją. Užsienių reikalų ministerijoje to reikalu pranešama, jog šiuo metu nesama jokio pagrindo spėlioti ką kita, negu tai, kad Suomijos pasiuntinys Anglijai ir kiti pasiuntinybės nariai iš Anglijos išvažiuos į Suomiją.

JUOZAS ŽLABYS

Dainos apie žydinčias ievas...

(Fragmentas)

1

Oi, tu ieva, ievuže,
Tu jau žydi ties ežia.

Ir žiedeliai balsgani,
Kvepia pievoj ne vieni.

Bet, ievuže, ar žinai?
Ko aš liūdžiu nežinai.

Vai, ievuže, ievuže,
Skauda širdį, dievaži.

Tau, ievuže, aš tikrai,
Pasakysiu atvirai...

Širdį skauda — nežinau
Ir kodėl nenumanau.

Vai, tu ieva, štai tau, va, —
Ten gyven kita Ieva.

Taipgi žydi, kaip ir tu,
Tik žiedeliai iš kitų.

Kai aš einu šiuo taku,
Kažkas žvelgia iš langų...

Josios akys, kaip žinai,
Žydi žiedu mėlynai.

Tad žinoki, ievuže,
Ko man skauda širdužė.

Pamatyk atsitiktinai,
Jos garbenės kaip linai.

Oi, ievuže, ievuže,
Abi žydit ties ežia.

Tu čia žydi, o ana,
Kur aš vaikštau kasdieną.

Ties tavim galiu parimt
Ir jei noriu apkabint.

Bet tą kitą Ievą — nevalia,
Tokia mano jau dalia.

Sušnibždėti tau galiu,
Kad tave labai myliu...

Išbučiuoti tavo žiedelius,
Kaip gražiausius veidelius.

Išbučiuoti tavo lapukus,
Kaip dailiausius pirštukus...

Bet anosios Ievos — negaliu,
Nors labai myliu, myliu...

Nei jos lūpų, nei akių,
Nei krūtinės, nei plaukų.

Nei pirštelių, nei žiedų,
Nei alkūnių nudegtų.

Nei skarelės, nei kutų,
Nei sagtelių pasegtų...

Nieko, nieko negaliu,
Nors labai myliu, myliu...

Štai ir viskas, ievuže,
Tokia mano dalužė.

Tik galiu lydėti akimis
Ir mylėti širdimi.

Išbučiuoti mintimis,
Bet neliesti rankomis.

O paškui... pamatyt antai
Ties varteliais su žiedais...

Girsti tauškiant vartelius,
Ir nubildant kulnelius.

2

O prie vartų jos šuo vis
Seka klaikiomis akimis.

Kartais žaidžia jis su ja
Traukdams savo klaikią
[ariją...

Bet, ievuže, ievužėl,
Aš tikiu ir vėl, ir vėl...

Kad ateis ji prie tavęs
Pasiplėšt žiedų savęp...

Tad tu būki, ievuže,
Mano miela drauguže.

Tu pakelki savo šakeles,
Kad nesiektų rankelėm.

Vėjau, taip gi tu padėk —
Ievos šakeles pakilėk...

Neški žinią, neški greit,
Kad galėčiau aš ateit...

Beržai prie kelio — Vyt. Mažeilo nuotr.

K. PR. INČIŪRA

Nemunas siūbuoja

Štai, žiūrėk, laukais artojų,
Tarium juosta rangos
Tarp kalnelių ir tarp gojų
Nemunėlio bangos.

Susimąstę gilios srovės
Traukia sunkią naštą,
Nemunėlis nuo senovės
Bėga per mūs kraštą.

Žydi kloniai, gėlės moja,
Traukia sesės dainą, —
Nemunėlis nesustoja...
Eina vis ir eina...

Bet kodėl jisai paniūra,
Kartais taip siūbuoja?
Gal kad negandų ta jūra
Lietuvą terioja.

Vilgo kraujas žalią lanką,
Veisiasi kukaliai...
Neišdžiūsta, neišsenka
Ašarų upeliai...

Gal širdis ir upei plyšta,
Kad taip kenčia žmonės,
Kad jaunystė nebegrįžta,
Dūžta mūs svajonės...

Kad, sunkus lietuvio kelias,
Ašarom išgrįstas...
Per dažnai čia audros kelias..
Tuščias štai jo lizdas...

Kraštą siaubia, geria kraują
Kruvini tironai,
Vėl į Sibirą keliauja
Brolių ešalonai...

....

Bet nors laivą audros mėto,
Graso tiek pavojų,
Mes nebijom vargo kieto!...
Žengiam į rytojų!...

Mus išmokė savo sielą
Nemunas raminti,
Piktą skausmą, karčią gėlą
Jūroj paskandinti...

....

O paskiau — vėl savo kraštą
Džiuginant keliauti,
Traukti sunkią vargo naštą
Niekad nesiliauti...

....

Darbininkams žurnalai jų gimtąja kalba

BERLYNAS. E. Darbo parūpinimo žinyba centriniame Vokietijos darbo fronto biure, kuri praveda plataus masto socialinio aprūpinimo priemones Vokietijoje gyvenantiems užsienio darbininkams, pradeda šiuo metu leisti žurnalus jų gimtąja kalba prancūzų, flamų, olandų, danų, slovakų ir italų darbininkams. Žurnalų paskirtis — pakelti svetimšalių pasitikėjimo jausmą vokiečių darbdavių atžvilgiu.

NEW YORKAS. E. Associated Press žiniomis, į Londoną Jungtinių Valstybių laivyno leitenanto uniforma atvyko žinomas Hollywoodo artistas Robertas Montgomery. Jis bus paskirtas Jungtinių Valst. ambasados laivyno atašė.

Įspūdžiai iš gudų krašto

Lietuviškas elgeta — buržujus sovietuose. Baisus kolchozų skurdas. Gudų sostinėje nebėra gudų

Išvežtųjų į Sovietų Sąjungą lietuvių likimu rūpinas visi, kas kuo galėdamas padėti. Ypač neramūs tie, kurie tiesiogiai yra paliesti: daug šeimų suardyta — vienų išvežė tėvus, kitų vaikus, trečių vyrus ar žmonas. Daug kas metėsi patys ieškoti savųjų, bet karo frontai ir plačios erdvės pavienių ieškotojų kelionėms nedavė vaisių. Suprantama, tai be prasmės pastangos. Jau Raudonasis Kryžius paskelbė, kad jis vienintelis turi galimybės plačiau ir tiksliau ieškoti ištremtųjų ir suteikti jiems pirmąją pagalbą. Ir pavieniai asmenys prašomi į tolimus kraštus nebeklaidžioti.

Tie, kurie pirmosiomis savaitėmis ryžosi savo šeimų ieškoti, nusikasdami beveik ligi Oršos, pasakoja įdomių pergyvenimų, šiurpių vaizdų ir įspūdžių apie gudų kolchozininkus.

Antai, vienos šeimos vyras, kuris buvo išvykęs iš Kauno prieš karą, grįžęs rado išvežtą žmoną ir vaikus. Ryžosi galimais būdais sekti pėdomis, bet grįžo tik pilnas pašalinių įspūdžių.

— Kelionė kiek įdomi, tiek šiurpi, — kalbėjo jis. — Net du kartu leidausi į kelionę, bet grįžau be jokių žinių apie savo šeimos likimą. Matyt, ji bus jau už fronto ir nežinomo likimo rankose.

— Visų pirma, mes patys kalti, kad nežinojome anksčiau viso to baisumo, koks Sovietuose gyvenimas ir koks žmonių vargas, — jis kalbėjo nervingai, tarytum pats būtų tuo nusikaltęs, kad tylėjo. — Apie kultūrą sovietuose, kaip mes kad kultūrą suprantame, visiškai netenka kalbėti. Tai daugiau elgetų kraštas, o ne piliečių, kurie galėtų turėti laisvės, maisto ir džiaugsmo.

Mūsų elgeta, kuris yra sotus ir apsirengęs, ten gali būti laikomas buržujumi.

Aš mačiau žmones, kolchozininkus, kurie ant nuogo kūno vasarą dėvėjo kailinius, kurie, matyt, dar nuo Didžiojo karo išlikę, nes sudurstyti jau patys vieni negalėjo laikytis, bet iš apačios buvo apsiūti skudurais, kad tuo būdu neišsiskirtų ir šilimos duotų.

— Jų valgis pasibaisėtinas: duona su pelais maišyta ir iš tų pačių miltų padaryta putra. Antai viena ligonė pasakojo, jeigu ji gautų geros duonos pavalgyti, tai gal tuoj pagytų... Gryna duona — svajonė. O juk žmonėms reikia dirbti! Nedirbsi — ir to neturėsi! Ir mačiau juos šieną pjaunant: sukumpę, persmaukti rankinėmis dalgelėmis skuta menką pievą. Pasuką keletą kartų ir sėdi ant pradalgio, dalgę kalinėja...

— Tiesa, mačiau lauko mašinų, bet kada jos veikė, nežinia. Jos stovėjo aprūdijusios, į žemę įsmegusios ir apželusios žole. Jos aiškiai liudijo, kad padėjėjos visai menkos. O tuo tarpu mažyčiais, perkarusiais arkliukais buvo ariamos dirvos. Štai tau išgarsintas traktorių kraštas!...

— Kiaulių nėra, nes iš nupenėtos kiaulės sau gali pasilikti tik keletą kilogramų, o visą turi atiduoti Stalinui. Vargais penėsi ir nieko neturėsi. Vištų išlaikyti esą neįmanoma, nes jas tuoj išvagia ir pasipjauna. Nėra vištos — nėra ir kiaušinio. Karvės menkos.

Kur užtikau karvę, tai jos buvo panašios į gerą ožką.

Jei iš tokių karvių gauna po litrą pieno, tai jau gerai.

— Iš daržovių, dėl kurių bolševikai mus barė, kad esame „atsilikę", nemačiau ir neaptikau nei pomidorų, nei agurkų, nei ridikėlių, nei saločių. Net kopūstų labai retai kur matėsi. Kiek galima susivokti iš lauko, tai pasitaikė burokai ir bulvės: matyt, tai pagrindinis žmonių maistas. Bet burokams ir bulvėms reikia natūralaus mėšlo, ypač gudų žemei, o to kaip tik ir trūksta. Dėl to kiekvienas iš mūsų gali gerai įsivaizduoti, kaip jos atrodo. Ir bulvių kolchozininkas sau pasilieka tik ketvirtadalį. Viskas plaukia Stalinui.

— Rugiai atrodo menki. Avižų visai nepastebėjau, matyt, nepa ariamos auginti. Matyti grikių. Mūsų ūkininkas, pamatęs tokius ūkius, tikrai nuleistų rankas. Ir mūsų kraštas greit būtų juos „pasivijęs".

— Keistą įspūdį daro gudų sostinė Minskas. Gyventojai, žinoma, civiliai, iš veidų aiškiai ne gudai. Gudą kur - ne - kur tepamatysi. Tai vis kalmukai, kirgizai, totoriai, kazokai ir kiti kitoki. Juk su gudais vyko tas pats, kas ir pas mus: už bet kokį nusižengimą gudai buvo išvežami į kitas tolimas sritis, o čia atkeliami patikimiausi rytiečiai. Žmonės taip prislėgti, taip švarginti, taip užmušta iniciatyva ir bet koks laisvas galvojimas, kad nepažinus jų sunku įsivaizduoti. Visa bėda, kad mes anksčiau apie sovietus tegirdėjome visa, kuo jie giriasi, o kaip iš tikrųjų atrodė ir dirbo, nežinojome. Jeigu būtume žinoję, mes iš karto būtume buvę atsparesni. Jeigu visa būtų žinoję ir buvusios vadovaujamosios galvos, gal mūsų ir politika būtų buvusi kita, mums laimingesnė.

„Vokiečių kariai gerai valgo, dėl to jie ir laimi"

BERLYNAS. E. „Vokiečių kareiviai gerai valgo, todėl jie visur ir laimi", pareiškė raudonarmietis Krivonoginas. Tie jo žodžiai yra įrašyti sovietų karo teismo protokoluose, kuriuos liepos 31 dieną vokiečiai surado srityje, esančioje į rytus nuo Smolensko. Užėmę vieną sovietų poziciją, vokiečių kareiviai tarp svarbių vienos sovietų divizijos dokumentų rado karo teismo protokolus, kuriuose buvo surašyti maištaujančių kareivių parodymai. Be kitko, ten taip rašoma: „Dėl to, kad kariniai vienetai laiku nėra aprūpinami maistu, paskutinėmis dienomis pakartotinai pastebėti sovietų karių maištavimai bei kritiški pasisakymai. Pavyzdžiui, liepos 26 dieną komandierių tarpe draugas Jukinas, iš II pionierių kuopos, pareiškė: „Reikėtų jus visus sušaudyti, toks maistas, trys dienos be duonos ir jokių sausainių. To tikrai joks žmogus negali pakelti". Ryšių kuopos raudonarmietis Krivonoginas tą pačią dieną pareiškė: „Greit mes visi nusilpę žūsime. Vokiečių kareiviai gerai valgo, todėl jie visur ir laimi". Tą protokolą yra pasirašę 12-tosios sovietų armijos III-jo skyriaus viršininkas pulkininkas Rosinas ir 12-tosios sovietų armijos III-jo skyriaus III-jo poskyrio viršininkas valstybės saugumo leitenantas Levinas.

Skubiai atstatoma Graikija

BELGRADAS. E. „Donau — Zeitung" savo specialiame pranešime iš Atėnų pavaizduoja kūrybišką vokiečių karinės valdžios Graikijoje darbą. Iš pradžių, rašoma straipsnyj, teko atstatyti nutrauktuosius susisiekimo kelius. Nuo karo veiksmų pradžios vokiečių pionieriai ir karinės valdžios į darbą įtrauktosios civilinės firmos atstatė Graikijoje 80 tiltų, jų tarpe keturis daugiau kaip šimto metrų ilgio tiltus, užpildė 146 bombų išraustas duobes plentuose ir atremontavo eilę blogų susisiekimo kelių. Gana greitai buvo atstatytas taip pat ir pašto, telegrafo bei telefono susisiekimas. Toliau, labai skubus uždavinys buvo atstatyti ir paleisti į darbą gyvybiškai svarbias įmones. Vokiečių kariuomenės techninės dalys pasirūpino vėl paleisti sugadintus kanalizacijos įrengimus, elektros jėgaines, mašinų ir įrankių fabrikus. Didžiausio dėmesio buvo atkreipta taip pat ir į civilinių gyventojų aprūpinimą maistu. Taip, pavyzdžiui, gegužės mėnesį vien tik „Tėvynės aprūpinimo sąjugai" vaikams maitinti buvo paskirta 35.000 kilogramų ryžių, žirnių, pupelių, aliejaus, druskos, ir 200.000 kilogramų sausainių. Per vieną mėnesį buvo pristatyta 200.000 tonų mėsos, tuo žymiai palengvinant mitybos padėtį Atėnuose.

NEW YORKAS. E. Houstone, Texaso valstybėje, mirė žinomas Jungtinių Valstybių naftos magnatas William Rhodes Davisas. Davisas buvo 52 metų amžiaus.

Rugiapiūtės vaizdai Aukštaičiuose

Nuotraukos Vyt. Maželio

Suomija žygiuoja

Ir tolimoj šiaurėj eina kovos prieš raudonąjį siaubą. Granitinės šalies granitiniai žmonės kovoja už savo laisvę ir teisę. Čia pateikiame „Völkischer Beobachter“ straipsnį, kuriame nušviečiami pastarųjų metų Suomijos ir SSSR santykiai. **Red.**

Jau daug gero šiaurietiško kraujo išlieta didelėje, plačioje miškų ir ežerų šalyje nuo to laiko, kai Erichas Šventasis iš Švedijos 1154 m. išlipo Suomių krantan ir po dešimties metų turėjo sukryžiuoti kardus su didžiuoju rusų Naugardo kunigaikščiu. Šimtus metų Suomija buvo pasienio kraštu tarp šiaurės ir aziatiškų Rytų platybių. Vis ir vis 1293, 1495, 1570, 1595, 1611, 1655, 1700, 1741, 1788, 1808 m. rusai puolė Suomiją, žudė, plėšė ir degino. Vis iš naujo sukildavo tvirta ir kukli suomių tauta, žygiavo karingi švedai į šiaurę, puolė rusus ir šiai kovai suteikė tą pačią vakarietišką misiją, kokią jai suteikė kaizerio kariuomenė prie Vienos vartų ir plačiosiose Vengrijos lygumose. Kas Transilvanija buvo Vidurio Europai, tas Suomija Europos šiaurei.

Ir štai Suomija vėl yra gynimosi kovoj prieš grasinimus iš rytų. Į šį karą ji tikrai nesiveržė. Dar iš dalies tebedunkso griuvėsiai tų gyvenamųjų namų, kuriuos 1939/40 m. žiemą sudegino raudonieji bombonešiai. Dar nėra užgijusios ir tos sunkios žaizdos, kurias tas karas padarė kraštui. Ir štai vėl Karelijoj liepsnoja namai, dega miškai, pabėgėliai ieško progos pereiti sieną; Helsinky, Turku, Rovaniemi kaukia priešlėktuvinės sirenos. Tačiau dabar ten kitaip atrodo, negu tame baisiame žiemos kare prieš pusantrų metų. Šilta vasaros saulė kaitina tą kraštą, kurio tuomet sniegą ir ledą dažė geriausių jo sūnų kraujas. Suomija dabar nėra viena. Šalia suomių kareivių, kuriuos feldmaršalas Manerheimas pašaukė į „šventąjį karą“ prieš bolševizmą, stovi ir kovoja išbandyti Fiurerio kareiviai. Ir su vokiečių ir suomių dalimis žygiuoja rumunai, vengrai ir slovakai.

Suomija gerai žino, kad ji nėra viena. Prezidentas Rytis yra pareiškęs, ką visi suomiai per šiuos metus pergyveno. Vienas suomių laikraštis visa tai trumpai nusako šiais žodžiais: „Tokios sąvokos, kaip žodžio laikymasis ir ištikimumas, sovietų politikos žodyne nežinomos, ką sovietų pavergtos tautos taip tragiškai turėjo patirti“.

Tuomet prieš žiemos karo pradžią Suomijos užsienių reikalų ministeris Taneris Molotovui parašė raštą, kuriame buvo pareikšta: „SSSR dedasi esanti taikos kovotoja. Nuolat ji pareiškia, kad ji gerbs mažųjų tautų teisę joms pačioms apspręsti savo likimą. Kai aš neseniai Maskvoje lankiau didžiąją žemės ūkio parodą, vienoje sienoje aš perskaičiau įsidėmėtinus Stalino žodžius: „SSSR nereikalauja nė dulkelės svetimos žemės, bet ji gina nuosavą žemę“. Yra pagrindo šį momentą atsiminti šiuos žodžius. Tai yra programa, kuriai yra pavojaus būti pamiršta“. Toks Tanerio priminimas ir šiandien yra nė kiek nemažiau aktualus, kaip prieš pusantrų metų.

Suomija buvo pasiryžusi ginti savo žemę tuomet, 1939 m. gruodžio mėn., lygiai kaip ir šiandien. Tuo nesakoma, kad ji būtų noriai ieškojusi progos pradėti naują karą! Tuometinis užsienių reikalų ministeris Taneris, kuris buvo vienas suomių socialdemokratų vadų, dar savaitę prieš karo pradžią pareiškė, jog Suomija nori taikos. Ir iš švediškojo kaimyno pusės tebuvo girdėti tik maža balsų, kurie būtų Suomiją skatinę į naują kovą. Švedų tauta, pirmiausia švedų jaunimas, gali būti kitos nuomonės, — jų nuomonė spaudoj nebuvo paskelbta. Laikraščiai patarė suomiams būti atsargiems, pabrėždavo sunkumus, žvalgėsi čia į Londoną, čia į Vašingtoną, čia į Berlyną ir, nežiūrint keleto išimčių, tiktai su saldžiarūkščia mina sutiko vyriausybės nutarimą leisti vienai vokiečių divizijai pravažiuoti per Švediją į Suomiją.

Vokiečių tauta 1939/40 m. žiemos karo žygyje, kai penkiasdešimt sovietų divizijų išžygiavo prieš 3½ milijono suomių, turėjo tylėti. Tačiau savo širdimi ji buvo greta Lipolos, Salos ir Rovaniemio kovotojų. Ji taip pat dar turėjo tylėti, kai juokingais pretekstais Maskvos taikoje Suomijai buvo užkrautos sąlygos, kuriomis iš Suomijos išplėšta jos derlingiausia sritis Karelijoj, kuri yra būtina suomių tautos maitinimuisi, strateginis apsaugos punktas Hangö, plačios šiaurės rytų Suomijos sritys ir žvejų pusiausalio Suomijos dalis. Suomija sąžiningai šias sąlygas įvykdė. Tačiau ji kartu po pralaimėjimo dar stipriau užsidėjo šalmą. Nežiūrint partinių nesutarimų, nežiūrint nuomonių skirtumų, kurie net grasė pagadinti gerus santykius su kaimynine Švedija, ji išlaikė tikėjimą ateitimi.

Tam reikėjo drąsos. Kadangi vos tik buvo pasirašyta Maskvos taika, kai Sovietai pradėjo jos nuostatus su talmudišku išsisukinėjimu ir nešvankiais grasinimais laužyti. Vos tik mėnesiui tepraėjus po sutarties pasirašymo, Maskva pareikalavo grąžinti arba atlyginti už visas SSSR atiduotų sričių mašinas, nors apie tai Maskvos sutartyje nieko neminima. Suomija turėjo būti jėga išprovokuota ir iš vidaus turėjo pasidaryti lengvu bolševizmui grobiu. Nežiūrint visų svyravimų, Suomija leido tranzitu gabenti sovietų kareivius ir karo medžiagą į Hangö, nors apie tai Maskvos sutartyje nieko neminima. 1940 m. vasarą Maskva pareikalavo, taip pat prieš Maskvos sutarties nuostatus, Aalandų salų demilitarizavimo ir Petsamo nikelio kasyklų kontrolės. Į suomių protestus Molotovas iš viso nieko neatsakė. Sovietų konsulas Aalandų salose savo tarnybos vietoje sukūrė didelę špionažo ir propagandos centralę. Sovietų radijas ir sovietinė spauda nuolat kišosi į Suomijos vidaus reikalus. Suomių vyriausybei grasinant karu, buvo padarytas spaudimas, kad ji turėjo atsisakyti šiaurės gynimosi sąjungos sudarymo.

Seniai prieš galutinį vakarų kultūros ir bolševikinės barbarijos susikirtimą raudonieji valdovai bandė nuolatinėmis savo provokacijomis išvilioti Suomiją iš jos rezervuotumo ir tuo būdu sudaryti pretekstą žygiuoti į tą šalį. Prieš naujojo Suomijos ir Sovietų Sąjungos karo pradžią 109 kartus raudonieji daliniai peržengė Suomijos sieną, 84 kartus raudonieji lakūnai perskrido suomių teritoriją. Birželio 17 d. Molotovas apkaltino suomių vyriausybe, kad ji pažeidusi tranzito per Hangö sutarties nuostatus. Tą pačią dieną jis pareikalavo tuojau paleisti dėl šnipinėjimo suimtą vieną vyriausių komunistų agentų. Raudonųjų bombonešių Suomijos miestų ir laivų puolimai jau daugelį dienų prieš suomių vyriausybės pareiškimą, kad Suomija visomis priemonėmis ginsis, yra aiškus tikrųjų SSSR norų įrodymas.

Gali atrodyti beveik nereikalinga iš viso melagingiems sovietų tvirtinimams pateikti priešingų argumentų. Tačiau reikia pastebėti, kad pasaulis žino, jog suomių tauta, kuri turi beveik perdėtai jautrų teisybės ir neteisybės jausmą, tiktai tuomet griebiasi ginklo, kad ji aiškiai žino, kad teisybė yra jos pusėje. Ir šį kartą, tiktai atsižvelgdama į savo teisę, o ne iš keršto, Suomija pradėjo karą, nors ji tikrai turėtų pagrindo keršyti už visus biaurius nusikaltimus, kuriuos sovietai padarė per 1939/40 m. žiemos karą. Sudeginti ūkiai, sužaloti ir gyvuliškai nužudyti belaisviai, išprievartautos moterys, pagrobti ir nualkę vaikai buvo raudonųjų žygio kelrodžiai. Visa tai tikrai nėra pamiršta, bet susikaupė giliai širdyje. Jei dabar suomių kareiviai griebėsi ginklo, tai tiktai didelio ir gražaus susipratimo pilni: jie žygiuoja už savo krašto teisę ir laisvę naujojoj Europoj.

Dr. T. B.

Maskva slepia

BERLYNAS. VIII. 1. ELTA. Maskvos duodamuose oficialiuose kariuomenės pranešimuose jau dešimta diena kartojami tie patys vietovardžiai. Tai yra, kaip DNB praneša, vietos, kurios jau ilgesnį laiką yra vokiečių rankose. Tie Tasso pranešimuose nuolat kartojami vardai yra Novorševas, Nevelis, Smolenskas ir Žitomiras, kurie jau nuo liepos mėnesio vidurio yra vokiečių paimti. Tų vardų kartojimas rodo, kad Maskva be jokio ryšio su frontu, deda vietovardžius į oficialius pranešimus. Maskvos tikslas nuslėpti prieš pasaulį sovietų armijos sugriuvimą aiškiausiai matyti iš tų valdinių sovietų pranešimų.

Kokią santvarką norima įvesti Prancūzijoj

PARYŽIUS. E. Apie būsimąją naują Prancūzijos valstybės santvarką teisingumo ministeris Barthelemys „Petit Parisien“ specialiam atstovui Vichyje davė kai kurių paaiškinimų. Barthelemys pareiškė, kad maršalas Petainas turi konstitucinę galią. Toliau jis sakė, kad bus pertvarkyti prancūzų visuomenės pamatai. Konstitucijoje turės būti pagrįsti visi naujosios valstybės pagrindai. Maršalo Petaino šūkis esąs: naujoji konstitucija bus auklėjamojo pobūdžio. Petainas norįs darbą valstybės ir tautos bendruomenei pastatyti į pirmą vietą. Visi klausimai bus sprendžiami realistiškai, būtent, atsižvelgiant į karą, į pralaimėjimą ir jo pasekmes. Naujoji Prancūzijos santvarka nebūsianti nei revanšas, nei reakcija. Norima vėl iškelti į garbingą vietą darbo didvyriškumą. Darbas yra teisė, o kartu ir pareiga. Konstitucijos tekstas patvirtins prancūzų imperijos vieningumą, taigi, Prancūzijos kolonialinė imperija nebus pamiršta, kaip tai yra buvę 1875 m. konstitucijoje, o bus naujojoje konstitucijoje pabrėžta.

STOCKHOLMAS. E. Reuterio žiniomis, specialus Roosevelto įgaliotinis pagreitinti Jungtinių Valstybių ginklų siuntimui Anglijai Harrimanas, kuris kovo 15 dieną atvyko į Angliją, trumpam laikui išvyko į Jungtines Valstybes. Į Jungtines Valstybes Harrimanas vyksta pirmą kartą po savo atvykimo į Angliją.

Daug vokiečių vaikų gyvena Slovakijoj

BRATISLAVA. E. Kaip žinoma, slovakų vyriausybė jau prieš kelis mėnesius pareiškė sutinkanti priimti vokiečių vaikus, kad juos apsaugotų nuo anglų oro karo pavojaus civiliams gyventojams. Daug tūkstančių vaikų iš vakarinės Vokietijos sričių, taip pat iš Reicho sostinės jau ilgesnis laikas, kaip patiriama iš informuotų šaltinių, gyvena Slovakijos miestuose kaimuose ir kurortuose. Jaunuoliai ir mergaitės yra apgyvendinti 38 atskirose stovyklose, taip pat viešbučiuose ir pensijonuose, ir tarp jų bei slovakų gyventojų yra labai draugiški santykiai. Tie santykiai yra juo geresni, kadangi iš vokiečių nacionalsocialistų darbininkų partijos socialinės pagalbos vaikams ir slovakų gyventojai turi daug medžiaginės naudos. Dėl karo Slovakijos kurortai labai mažai tėra lankomi, todėl ištisos sritys, kurių gyventojai užsidirbdavo duoną iš svečių, turėtų suvargti, jei nebūtų pas juos atsiunčiama vaikų. Be to, vaikai atsiveža su savim viską iš savo tėvynės, kas jų pragyvenimui reikalinga, taip kad Slovakijos ūkis dėl to nė kiek nebus apsunkintas. Iš Reicho atgabenta daug vagonų su drabužiais ir batais ir dideli kiekiai odos padams. Iš gretimų Vokietijos sričių stovykloms ir viešbučiams, kuriuose yra apgyvendinti vokiečių vaikai, pristatyti dideli kiekiai anglies, taip pat iš Reicho importuoti dideli kiekiai duoninių grūdų — daugiau negu tie vaikai galės suvalgyti.

GEN. IIDA PASKIRTAS JAPONŲ KARIUOMENĖS VADU PRANCŪZŲ INDOKINIJOJ

TOKIO E. Iš vyriausios imperatoriaus būstinės šiandien gautas oks oficialus pranešimas: „Pagal sudarytos su Prancūzija sutarties bendromis jėgomis Prancūzų Indokinijai ginti nuostatus nuo liepos 29 d., bendradarbiaujant su Prancūzų Indokinijos kariuomene, Saigone ir ties juo išlaipinamos naujos japonų kariuomenės dalys. Vyriausias japonų karinių pajėgų šioje Prancūzų Indokinijos dalyje vadas yra generolas leitenantas Šojiro Iida“.

KAIP KERŠIJO KANADOS KAREIVIAI

NEW YORKAS. E. Associated Press agentūros žiniomis, Truro mieste (Naujoji Škotija) 500 Kanados kareivių liepos 31 d. naktį užpuolė vieną pasilinksminimų parką, norėdami atkeršyti už vieno ginčo metu nušautus savo draugus. Pralaužę 50 karo policininkų grandį, kareiviai išdaužė balaganus, karuseles ir kitus parko įrengimus. Po to, kai atvyko dar 155 policininkų sustiprinimas, kareiviai puolė dar kartą savo žygiui galutinai užbaigti.

Iš visos Lietuvos

VILNIUJE REIKIA LIETUVIŲ GIDŲ

Pirmieji vadovai po Vilnių jau veikia, tačiau vadovų reikia dar daugiau. Būtina sąlyga — geras vokiečių kalbos mokėjimas. Lietuviai, norintieji ir sugebantieji aiškinti Vilniaus istoriją, meną, gali kreiptis į Dr. Vorobjovą (Dailės Muziejus, Rotušė) darbo dienomis 9—15 val.

SKARULIAI

Kovoms prasidėjus prie Jonavos ir Ruklos, Skaruliai, būdami tų dviejų sričių pakelėje, patcko į pat ugnies centrą. Panikos apimti bolševikai puolė civilinius gyventojus. Šie buvo varomi iš trobų ir klupdomi ant vieškelio prieš juoduojantį kulkosvaidį. Bolševikai sakė, jog „mitingas" tuoj būsiąs pradėtas. Suvaryti suaugusieji, moterys ir vaikai, iškėlę į dangų rankas, prašė, kad nešaudytų. Tačiau bolševikai vis šaukė pasakyti, kas iš varpinės šaudęs. Kitaip į suvarytuosius, per šimtą žmonių, būsiąs paleistas kulkosvaidis. Pagaliau vienas bolševikas pareiškęs, jog visa tai tikriausiai žinąs vietos kun. Pr. Vitkevičius. Jį suima ir kartu su Veprių klebonu kun. B. Vėgele ir vienu vilniečiu kunigu. Visus tris iškeltomis rankomis atvaro už miestelio. Kun. Pr. Vitkevičius pareiškia: „Geriau aš vienas mirsiu už visus". Suvarytiems gyventojams nuo kelio bėgant į apylinkės javus ir griovius, už šventoriaus pasigirsta keli šūviai. Kiti du kunigai rasti tolėliau žiauriai nukankinti. Tik po kelių dienų, kovoms nutilus, nužudytieji kunigai buvo palaidoti.

ALYTUS

— Ūkininkai normaliai dirba lauko darbus ir džiaugiasi, kad derlius liks jiems patiems, o nereikės atiduoti bolševikams. Jie labai daug aukoja L. Raudonąjam Kryžiui ne tik produktais, bet ir pinigais. Jeigu reikės, mes atiduosim ir paskutinį derliaus grūdą, — vieningai pareiškia ūkininkai, — bet žinosim, kad ta mūsų auka bus sunaudota pačių brolių lietuvių, nukentėjusių nuo karo reikalams, o nepateks į mūsų kraugerių — bolševikų rankas, kurie mus per metus smaugė a savo visokiomis duoklėmis ir nepakeliamais mokesčiais".

— Liepos 24 d. miesto parke Vokiečių kariuomenė suruošė Alytaus visuomenei *koncertą*, kurio pasiklausyti susirinko tūkstantinė visuomenė. Atsilankė vietos vokiečių komendantas ir kiti kariuomenės pareigūnai.

Visuomenė vokiečių karius nuoširdžiai sveikino ir sukėlė dideles ovacijas. Visuomenės vardu sveikinimo žodį tarė miesto burmistras P. Alekna. Lietuvaitės vokiečių komendantui ir orkestro dirigentui įteikė gėlių puokštes.

MARIJAMPOLĖ

—Po praūžusių kovų Marijampolėje tvarkomas miestas. Dirba Darbo Tarnyboj registruoti darbininkai. Kovų paliesti pastatai, kaip neseniai baigta statyti apskr. ligoninė, pradėti remontuoti.

— Mieste veikia Liet. Raud. Kryžius ir Marijampolės apskr. ir miesto, politiniams kaliniams, ištremtiesiems ir nukentėjusiems nuo karo šelpti komitetas. Surinktomis ir nuolat plaukiančiomis aukomis pagelbėta daugeliui nukentėjusiųjų.

— Nuo rugpiūčio 1 d. įvestas gyventojams tvarkingas maisto paskirstymas kortelėmis. Visas miestas padalytas į šešis rajonus ir jokių nesusipratimų dėl maisto nekyla. Surinktais duomenimis, kortelėmis naudosis 12.912 gyventojų.

NAUJAMIESTIS

Įžengus vokiečių kariuomenei, Naujamiesty tuojau pradėtas įstaigų organizavimas. Jau veikia: Vietinės Apsaugos Štabas, valsčiaus savivaldybė ir policija. Miestelis ir apylinkės valomos nuo raudonųjų bolševikų.

Tarybinių šeimininkų „veikla"

(Iš Vilniaus gamybinių artelių)

Vilniaus artelių skyriaus vedėju paskirtas Juozas Paškevičius. Kaip fabrikuose, įmonėse, taip ir čia personalas, o ypatingai artelėse vedėjai ir jų padėjėjai buvo beveik visi žydai, kurių dauguma, prasidėjus karui, kartu su „nenugalimaisiais" pabėgo.

Nauja paskirtoji vadovybė visų pirma buvo susirūpinusi artelių administracinio personalo pakeitimu. Visoms artelėms paskirti nauji savi įgaliotiniai — vedėjai, kurie paskutiniuoju metu vykdė tų artelių perėmimą.

Perimant arteles, bemaž visur rasta labai nepavyzdingai vedama buhalterija. Negalima susiorientuoti, kas artelėje buvo daroma per visus metus, kiek artelė kokių nors gaminių pagamino, kiek jų pardavė ir t. t. Visa buhalterija daugumoje vesta ne knygose, bet ant atskirų kortelių, kurios netvarkingai išmėtytos po raštinę arba tiesiog sukabinėtos ant vinių.

Todėl sunku sukontroliuoti artelių vedėjus, kurie popieriuose rašė, kaip norėjo, o praktikoje irgi darė kaip norėjo. Todėl artelėse vyko neapsakoma spekuliacija. Spekuliavo dažniausiai patys artelių vedėjai — žydai, dažniausiai buvę darbdaviai, o paskutiniuoju metu, norėdami išvengti savo dirbtuvių nacionalizacijos, savo mašinas ir kt. dirbtuvių įrankius sunešę į arteles. Nors artelės buvo steigiamos ir kolektyviniais pagrindais, artelių turtas ir pačios artelės, kaip buvo sakoma, buvo pačių artelės narių nuosavybė, tačiau tie nariai mažai artelės pinigais naudodavosi, kadangi viena dalis uždarbio eidavo mokesčiams apmokėti, o daug pinigų dingdavo paties artelės vedėjo kišenėje. Taip būdavo artelėse per visus metus, taip aptikta dar ir šiuo metu. Štai, artelės „Spalis" vedėjas, priiminėdamas atlyginimą už užsakymus, užsakytojui jokių pakvitavimų neišduodavo.

Tokie ir panašūs atsitikimai, kurie artelėse jas perimant ir paskutiniuoju metu buvo sutinkami, dabar sekami, aiškinami ir nusikaltėliai perduodami saugumo organams. Priešingai visiems įstatymams, daugumoje artelių pelnas eidavo ne kolektyvo artelės narių, bet atskirų asmenų naudai.

Štai, kokios Vilniuje buvo artelės, į kurias atskiri amatininkai buvo varomi stoti ir įnešti turtą, buvo organizuojami kolektyvai ne darbui ir gamybai kelti, bet, kaip paaiškėjo, juos kolektyvan suvarius, marksizmą — leninizmą mulkinti, o ilgainiui iš artelių padaryti didesnius gamybinius vienetus — fabrikus.

Naujiems dabartiniams artelių įgaliotiniams, einantiems faktinų artelių vedėjų pareigas, daug sunkumų tenka nugalėti, įvedant artelėse tvarką ir pradedant normalų darbą.

Karas ir daugelio buvusių artelių vedėjų pabėgimas kai kur privedė prie to, jog artelių nariai buvo mėginę išsivaikščioti po namus, kartu pasiimdami ir savo įneštąjį turtą. Daugelis artelių, kaip pvz., „Siuvėjas", „Pirštinė", „Trikotažas" ir kt., turėjo prieš karą didelių užsakymų. Karo metu išbėgioję darbininkai nepasiūtus kostiumus bei jų dalis buvo išsinešioję po namus. Naujai paskirtų įgaliotinių pastangomis artelėse einama prie tvarkos.

Kol specialus įstatymas artelių reikalu neišleistas, **artelės tvarkomos taip, kad jos gamintų kuo daugiausia šiuo metu reikalingų reikmenų.** Pagal išgales stengiamasi, kad visos artelės dirbtų. Toms artelėms, kurių gaminiai šiuo karo metu yra ypatingai reikalingi, duodami kreditai iš Lietuvos Banko ar gauna paskolos iš gretimų artelių, turėjusių daugiau pinigų.

Iš visų Vilniuje esančių artelių svarbiausios šiuo metu yra statybos artelės, plytinės, kadangi statybinių medžiagų Vilnius ypatingai daug turės pasigaminti, norėdamas vykdyti normalią, kaip kiekvienais metais, statybą, ir norėdamas atstatyti visus bombardavimo ir šiaip karo metu sugriautus trobesius. Daug darbo turi batsiuvių artelė „Spalis", stiklių artelė „Stiklius" ypatingai darbu apkrauta, nes daugelyje vietų nuo smarkaus oro spaudimo bombardavimo metu išbyrėję yra langų stiklai. Artelė „Elektra" daro įvairiausius elektrinius įrengimus, o ypatingai pataisymus. Mechaninės dirbtuvės darbas ir minutei nesustoja.

Nors pašalinus žydų elementą iš artelių, laikinai buvo jaučiamas specialistų trūkumas, bet ilgainiui darbo personalas susidaręs pakankamas iš vietinių darbininkų ne žydų. **Artelėms vadovauja lietuviai. Reikia manyti, kad artelės lietuviškų rankų vadovaujamos neblogiau dirbs, kaip ir žydų, kurie save laikė šioje srityje dideliais specialistais.** Nors artelėse darbininkų skaičius, pašalinus žydus, yra sumažėjęs, tačiau artelių gamyba, palyginti, ne tokiu dideliu procentu sumažėjusi. Tai rodo, kad naujieji artelių įgaliotiniai moka ir sugeba darbą organizuoti.

Ne tik Vilniuje, bet ir Lentvaryje, N. Vilnioje, Nemenčinėje ir kt. vietose esančios artelės pradėjo normalų darbą. 'u'

SPORTAS

Lengvosios atletikos pirmenybės

Š. m. rugpiūčio 9 — 10 d. d. Kaune, ruošiamos lengvosios atletikos pirmenybės. Pirmenybėse numatyta tokia programa: vyrams: 100, 200, 400, 1.500, 3.000 ir 110 m kliūt. bėg., šuolis į tolį, į aukštį, rutulio stūmimas, disko ir ieties metimai; moterims: 100 m, šuolis į tolį, į aukštį, rutulio stūmimas, disko ir ieties metimas.

Rungtynėse gali dalyvauti visi sportininkai, išskyrus žydus.

Registruotis reikia Sporto gatvėje Nr. 10, Sporto skyriuje, II aukšte. Registruojamasi iki š. m. rugpiūčio 8 d. 20 val. kasdien nuo 8 iki 15 val. ir popiet nuo 19 iki 21 val. stadione pas Vl. Bakūną.

Futbolas ir krepšinis Japonijoj

Olimpiniame futbolo turnyre Japonija nelauktai nugalėjo Švediją 3: 2. Po to vėl nieko negirdėjome apie japonų futbolą, daugiausia dėl to, kad karas su kinais japonų futbolininkams neleido pasireikšti tarptautinėj arenoj. Tačiau reikia pastebėti, kad futbolo žaidimas Japonijoj yra giliai įleidęs šaknis. Sporto kronika mini, kad pirmutinės rungtynės įvyko 1875 metais. Futbolo sąjunga įsteigta 1921 m. Nuo tų metų vykdomos krašto pirmenybės. Sąjungai priklauso apie 350 klubų. Daugiausia tarpvalstybinių susitikimų japonai turėjo su Kinija ir Filipinais. Pasekmės tokios: **Japonija — Kinija.** 1917 m. Tokio 0:8; 1921 m. Šanchajuj 1:4; 1923 m. Osakoj 1:5; 1925 m. Maniloj 0:2; 1927 m. Šanchajuj 1:5; 1930 m. Tokio 3:3 ir 1934 m. Maniloj 3:4; **Japonija — Filipinai:** 1917 m. Tokio 2:15; 1921 m. Šanchajuj 0:3; 1923 m. Osakoj 1:2; 1925 m. Maniloj 0:4; 1927 m. Šanchajuj 2.1; 1930 m. Tokio 7:2 ir 1934 m. Maniloj 4:3.

Taigi, su kinais ant žalios vejos ėjosi ne kaip, ir japonai tepešė vienas lygiąsias. Su filipinais sekėsi nepalyginti geriau — nuo 1927 m. vien tik pergalės. Su kitom valstybėm japonai neturėjo daug susitikimų.

Vis dėlto būtų klaida, jei teigtumėm, kad futbolas yra jų populiariausias kovos žaidimas. Čia pirmą vietą užima krepšinis, šiandien priskaitąs milijonus aktyvių dalyvių. Wilhelmo Limperto išleistoj knygoj apie Japonijos sportą skaitome įdomių smulkmenų.

Krepšinis yra japonų tautinis žaidimas, daugiau mėgiamas nei Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Kai Jungtinėse Valstybėse lemiamą vaidmenį turi profesionalai ir aukštųjų mokyklų rengiamos rungtynės tėra mažai lankomos, Japonijoj matomas priešingas vaizdas. Kaip kitaip būtų galima paaiškinti faktą, kad į aukštųjų mokyklų rungtynes susirenka 90.000 žiūrovų ir kad baigmės susitikimuose į stadioną, skirtą 80.000 žiūrovų, suplaukia 120.000 entuziastingų krepšinio gerbėjų. Visi praėjimai, tarpai sklidinai prikimšti, ir žiūrovų riksmai sklinda per visą miestą.

Ką reiškia, kad šimtai tūkstančių jaunuolių kiekvieną laisvą valandėlę praleidžia krepšinio aikštelėj? Ką reiškia, kad geresnės ekipos treniruotes žiūri šimtai tūkstančių įsiklibirksčiavusių žiūrovų, kai milijonai seka numylėtinių pasirodymą radijo, laikraščių, specialių vitrinų pagalba. Tai reiškia, kad japonų jaunimas gyvena krepšiniu, ir tas sąjūdis apima taip pat moteris.

Žymesnieji krepšinio stadionai yra Koschien su 70.000 vietų, Meiji su 56.000 ir Nishinomiya su 50.000. Tikrenybėje tie skaičiai yra žymiai didesni, nes japonai pasitenkina mažu ir ypatingai pigesnėse vietose jie taip susigrūda, jog atrodo lyg viena nedaloma masė.

Bunkerio komendantas laikė pas save meilužę...

— Bunkerio komendantas laikė pas save meilužę. Aš nebegalėjau ilgiau kentėti, — šitokiais žodžiais paaiškino savo pabėgimą gruzinų kilmės vyresnysis leitenantas Vladomiras Pertachija, perbėgęs pietų fronto bare pas vokiečių karius. Pertachija yra kilęs iš mažo Batumo apylinkių kaimelio. Pagal pareiškimus jis pasirodė esąs aktyviosios tarnybos karininkas.

Jis labai aštriai kritikavo blogą raudonosios armijos padėtį. Jo pažįstamas bunkerio komendantas savo šarvuočių dirbtuvėje laikęs pas save meilužę. Kad visa tai nekristų į akis, bunkerio komendantas kalbamą 20 metų merginą vaizdavo gydytoja, kuri, gyvendama gražiai ir gerai įrengtame dirbtuvės kambaryje, tyčia vilkėjo tarybinę sanitarijos uniformą. Vėliau, kai šarvuočių dirbtuvė jau buvo vokiečių karių paimta, vyresniojo leitenanto Pertachijos pareikšti duomenys pasitvirtino. Vokiečių kariai atrado kilimais ir pagalviais išklotą patalpą su intymios šviesos efektais, su gėrimų spintelėmis ir kitais įrengimais, kurie netiko šarvuočių dirbtuvei, o taip pat ir kitoms kareivių primityvaus pobūdžio pastogėms.

Be to, kaip vyresnysis leitenantas toliau papasakojo, visa tai buvo plačiai praktikuojamas raudonosios armijos paprotys — atsikviesti savo gausias meilužes į šarvuočius ir į automobilius. Ne tik kareiviai, bet ir būtinosios tarnybos karininkai buvo labai pasipiktinę tokiu elgesiu.

(„Feldzeitung")

PASKANDINTAS ANGLŲ POVANDENINIS LAIVAS

BERLYNAS. E. DNB gavo pranešimą, kad italų lėktuvai liepos 28 d. Viduržemio jūros Didžiosios Syrtos įlankoje pastebėjo vieną britų povandeninį laivą. Drąsiai smigdami, italų lakūnai numetė savo bombas į taikinį. Povandeniniam laivui dar nesuskubus pasinerti, į jį pataikė sunkiosios bombos ir jis tuojau nuskendo, pasigirdus smarkiam sprogimui.

BARCELONOS PROVINCIJOJ YRA DAUG SENIŲ

MADRIDAS. E. Castellotėje mirė viena moteris 103 metų amžiaus. Iki paskutiniųjų savo gyvenimo dienų ji buvo visiškai sveiko proto. Barcelonos provincijoje šiais metais jau mirė šeši asmenys, kurie buvę peržengę 100 metų amžiaus ribą. 1939 m. Barcelonoje mirė aštuoni asmenys, vyresni kaip 100 metų amžiaus, 1938 m. — 11 ir 1937 m. — 6 asmenys, vyresni kaip 100 metų amžiaus.

MADRIDAS. E. Į Madridą atskrido mišri vokiečių komisija tartis su ispanų vyriausybe dėl sutarties vokiečių ir ispanų darbininkų pasikeitimo reikalu. Vokiečių komisijos narius pasitiko ispanų darbo fronto ir falangos sindikatų atstovai.

„Aš nesu velnio sūnus"

Šis tas iš Paganinio gyvenimo

Visi stovi ir rikiuoja žvilgsnius į mažas duris, pro kurias turi įeiti didysis Nežinomasis. Nerimas auga. Retkarčiais pasigirsta murmėjimas, ženklinąs aukščiausią publikos įtempimo laipsnį. Pagaliau duryse pasirodo juoda, labai išdžiūvusi figūra ir lengvais žingsniais žygiuoja per sceną. Senamadis frakas apglėbia neįprastą figūrą, kuri sustingsta nevykusiam nusilenkime, ir smuikas kairėje rankoje bei smičius dešinėje veik siekia grindis.

Jis toks liesas, kad liesesnio negalima įsivaizduoti. Veidas išbalęs lygi geltonumo, didžiulė, smarkiai išsišovusi nosis, ilgi, kaulėti pirštai. Grojant dešinė koja išmetama į priešakį, ypatingesniais atvejais muša taktą, nors blyškus veidas nė valandėlę nepraranda klasiško rimtumo.

Klausytojas, visa tai matydamas, galėtų nusišypsoti, tačiau užtenka trumpo žvilgsnio į maestro akis, ir šypsena bematant dingsta. Smuikas valdomas meistriškai, griežimas ietimis skverbiasi į širdį. Jaudina. Paskui pasigirsta paprasti, kuklūs tonai, ramūs, nuotaikingi, tartum miegojusio kūdikio akių pravėrimas.

Taip būdingai charakterizavo devynioliktojo šimtmečio kronikininkai didįjį smuikininką ir moterų mylimąjį Nicolo Paganinį.

Jis mėgo keliauti. Kiekvienas kartojo jo vardą, pažinojo jį, tačiau ir artimesniems draugams maestro liko mįslė, kaip mįslė jis yra ir dabar. Paganini, be draugų, turėjo ir priešų. Vieną kartą jis turėjo laikraštyje paskelbti savo motinos laišką, nes pikti liežuviai paleido paskalas, jog Paganini neturėjęs motinos!

Daugiausia paplitusi žinia buvo ta, kad Paganini turėjo reikalų su velniu. Pasakojama, kad jaunystėje jis nužudė mylimąją, už tai buvo nuteistas į galeras ir, velnio padedamas, išėjo į laisvę. Kartą Londone žmonės jį pasigavo ir pradėjo maigyti, norėdami įsitikinti, ar maestro tikrai toks, kaip eilinis žmogus, su kaulais ir krauju.

Šiandien, kai pažįstame ekscentriškąsias filmų žvaigždes, kurios tuokiasi po vandeniu ir po trijų dienų skiriasi, galime drąsiai tvirtinti, jog ir pats Paganini prisidėjo prie to, kad žmonės jį laikė keistu ir nepaprastu. Kartą kavinėje jis pamatė besiartinantį vaiduoklį, ir draugai tik jėga galėjo sulaikyti nuo pasipriešinimo fantastiškajai būtybei. Žinoma, po šio nuotykio išplito kalbos, žmonės pradėjo iš adatos skaldyti vežimą, ir taip apie Paganinį susikūrė legendų ciklas.

Vieno negalima slėpti ir ginčyti: didysis smuikininkas mėgo slaptingumą. Pavyzdžiui, mes nieko nežinome apie penkerius Paganinio gyvenimo metus. Ar tikrai jis sėdėjo kalėjime? Tiesa, jis į tai numodavo ranka, tačiau smulkiau apie tai nesistengdavo painformuoti. Jo žodžiais, jis „rūpinosi žemdirbyste ir skambindavo gitara". Kai kas linkęs manyti, kad Paganini tuos metus praleido gražių moterų draugijoje. Tada jis turėjo 15 metų, o iki dvidešimtų jo gyvenimo metų mes nieko konkretaus nežinome.

Antroji jo paslaptis — tai ypatingas smuikavimo metodas. Jis mėgo tvirtinti, jog tuo metodu gali kiekvieną griežiką padaryti puikų virtuozą. Maestro turėjo keletą mokinių, ir jie grojo nuostabiai, tačiau apie mokymą jie tylėjo. Paganini norėjo įsteigti specialią smuikininkų mokyklą, tačiau sumanymo įvykdyti nesuspėjo.

Šiandien smuikininkas turi ilgai vargti, kol išmoksta tai, ką Paganini įsimindavo per labai trumpą laiką, tiesiog juokaudamas. Vienas anglas, ilgą laiką jį lydėjęs, gyvenęs tuose pačiuose viešbučiuose, teigia niekad nematęs Paganinio ruošiantis.

Be slaptingumo, maestro mėgo dar vieną dalyką — pinigus. Mėgo imti didelį honorarą, kurį pasistengdavo kiek galima ilgiau pasilaikyti, nes nepakentė išlaidų.

Pinigai atnešė jam ne tiktai laimę, bet ir daug nesmagumų. Atsirasdavo žmonių, mėgstančių šantažuoti, ir maestro turėdavo nenumatytų išlaidų.

Moteris Paganini visada traukė. Piombino hercogienė dar jauną kapelmeisterį pakėlė į kapitonus ir pakvietė į Florenciją, kai tapo Toscanos hercogienė. Taip pat jos sesuo Paulina mėgo nepaprastąjį smuikininką. Be to, jis simpatizavo vienai rūmų poniai, kurios garbei sukomponavo garsųjį duetą. Ilgai meilė netrukdavo. Tik kartą jis mylėjo ketverius metus. Šiaip tai būdavo akimirksnio žybtelėjimas. Savo vaiką, Achilą, Paganini itin mėgo ir apie jį atsiliepdavo šilčiausiais žodžiais. Apie vaiką kalbančio jo neatpažįstame: jis atrodo švelnus, net lyriškas tėvas, be jokio ekstravagantiškumo ir keistumų antplūdžio.

Kai Paganini mirė, Achilui sukako penkiolika metų. Palikimą gavo nemažą — apie pustrečio milijono frankų. Savo nuostabų smuiką maestro paliko Genujos mieste. Jis nenorėjo, kad kas nors kitas juo griežtų. Tas pageidavimas šventai pildomas ir tik retkarčiais didieji pasaulio smuikininkai turi progos juo truputį pagroti. Jaunasis florentietis Giorgio Ciompi yra paskutinis, kuriam teko ši garbė.

Rooseveltas uždraudė išvežti benziną į Rytų pusrutulio valstybes

VAŠINGTONAS. VIII-2. ELTA. Associated Press žiniomis, prezidentas Rooseveltas įsakęs sustabdyti lėktuvams reikalingo benzino ir naftos gabenimą į Rytų pusrutulio valstybes, išskiriant Didžiosios Britanijos imperiją ir tas neokupuotas valstybes, kurios „priešinasi užpuolimams". Kitų naftos produktų eksportas į užsienius, išskiriant paminėtus kraštus, turi neprašokti prieškarinio dydžio. Draudimas liečia taip pat kai kurias žaliavas, iš kurių gaminamas benzinas lėktuvams.

KARO KURSTYTOJAI VARTOJA VISAS PRIEMONES

VAŠINGTONAS. E. Per įvykusius senate debatus dėl karo tarnybos laiko prailginimo senatorius Wheeleris kaltino filmų pramonę dėl jos aktyvaus prisidėjimo prie karo kurstytojų veiklos. Panašiai jis pasisakė apie Willkie, Stimsoną, Knoxą ir Donovaną. Donovaną Wheeleris pavadino Jungtinių Valstybių slaptosios policijos viršininku. Ta proga Wheeleris perskaitė pranešimą iš Los Angeles, kuriame nušviečiama, kaip Hollywoodo filmų pramonininkai mėgino priversti savo tarnautojus dalyvauti susirinkime, kuriame kalbėjo Willkie. Nežiūrint to, susirinkimo dalyvių skaičius buvęs nepaprastai mažas.

ARGENTINA PLEČIA KARO MEDŽIAGŲ FABRIKUS

BUENOS AIRESAS. VIII. 2. ELTA. Argentinos atstovų rūmai penktadienį susirinko neviešo posėdžio, kuriame buvo svarstomas reikalas išplėsti karo medžiagų fabrikus ir rūpintis laivyno išplėtimu. Posėdis užtruko iki šeštadienio. Svarstomas projektas yra šių metų gegužės mėnesį vyriausybės ir kongreso patvirtintos ginklavimosi programos papildymas. Projektui įvykdyti buvo išleista 550 milijonų pesų. Atstovų rūmų posėdyje dalyvauja taip pat užsienių, laivyno, finansų, žemės ūkio ir karo ministeriai. Paskutinysis neseniai sugrįžo iš savo inspekcinės kelionės į

ĮSPŪDŽIAI IŠ KELIONĖS

TOKIO. VIII. 2. ELTA. Ligšiolinis japonų ambasados Maskvoje sekretorius Sumino po penkiolikos dienų trukusios kelionės atvažiavo iš bolševikų sostinės į Mandžiulį, kurį pasiekė liepos 25 d. Apie savo kelionės įspūdžius jis papasakojo spaudos atstovams, kad visi traukiniai, kurie važiuoja į Rytus, yra perpildyti pabėgėlių. Daug kas iš šitų pabėgėlių kalbėjo, kad nori važiuoti iki Vladivostoko. Sumino dar pažymėjo, kad jo išvažiavimo iš Maskvos dieną krautuvės buvo uždarytos.

TOKIO. E. Siekiant mobilizuoti visą tautą, japonų švietimo ministerija nutarė visus mokinius ir studentus, pradedant nuo vidurinės mokyklos ir baigiant universitetu, sutelkti į vieną tautinę organizaciją. Šitoje organizacijoje mokiniai ir studentai bus ne tik apmokomi kariškai, bet bus taip pat panaudojami darbams, skirtiems visuomenės gerovei kelti.

VAŠINGTONAS. E. Prezidentas Rooseveltas ketvirtadienį įsteigė ūkinę gynimosi įstaigą, kuriai vadovauja viceprezidentas Wallace. Šiai įstaigai priklauso užsienių reikalų, finansų, karo, laivyno, žemės ūkio, prekybos ir teisingumo ministeriai. Tai įstaigai bus pavestas uždavinys Jungtinių Valstybių ūkio politiką derinti su bendra politika, teikti prezidentui patarimų dėl ūkinių gynimosi priemonių ir rengti ūkinio gynimosi planus.

Žmonės su geltonomis žvaigždėmis

Jau kelinta diena, kai Kauno gatvių pakraščiais vaikšto žmonės su geltonais lopais ant krūtinės ir nugaros. Kurį — nekurį iš jų atpažįstame esant iš tų, kurie prieš metus ir dar vėliau armazuodami būriais vaikščiodavo šaligatviais, įžūliai versdami kitus praeivius kopti nuo šaligatvio į grindinį. Bet ne dėl to nemandagumo jie dabar nuo šaligatvio nuvaryti: Dovydo žvaigždė išduoda juos esant tuos, kurie, šimtus metų gyvendami tarp kitų tautų kaip virtiniai taukuose, sugebėjo išsiugdyti savy nesuprantamą, fantastišką neapykantą juos priglaudusiai „gojų" tautai. Tą neapykantą pas mus žydai itin vaizdingai pademonstravo bolševikiniais metais; lietuvis, koktaus prisiminimo kupinas, į pastarąsias priemones prieš žydus žiūri kaip į būdą atsiskirti nuo tos gyventojų dalies, kuri nepateisinamu, stačiai nusikalstamu laikymusi yra netekusi teisės bendrauti su lietuviais ir naudotis jų svetingumu.

STATYBOS DARBININKAMS

Įvairiems statybos darbams Kaune ir provincijoje reikalingi darbininkai. Darbo paskirstymo reikalu kreiptis į Kauno Statybos Kontorą Laisvės Alėja 24 Nr. (kieme).

Amerika pasiųs Sovietų S-gai statinių

VAŠINGTONAS. VIII-2. ELTA. Jungtinių Valstybių vidaus reikalų ministeris Ickes, kaip žibalo tiekimo derintojas, pranešė, kad jis pasiūlė pirmoje eilėje pasiųsti Sovietų Sąjungai 10.000 plieninių statinių benzinui gabenti. Statinės bus pasiųstos sovietų prekybos laivais. Ickes pareiškė toliau, kad Sovietų Rusija pasiūliusi, kad benziną per Ramųjį vandenyną gabentų Jungtinių Valstybių tanklaiviai.

Fiurerio įsakymas apie darbo tarnybos prievolę jaunoms mergaitėms

BERLYNAS. E. „Reichsgesetzblatt" paskelbtas Fiurerio ir Reicho kanclerio įsakymas apie tolesnę Reicho darbo tarnybos prievolę jaunoms mergaitėms karo metu. Pagal šį įsakymą į Reicho darbo tarnybą pašauktosios turinčios prievolę atlikti Reicho darbo tarnybą mergaitės, atlikusios savo Reicho darbo tarnybos prievolę, įpareigojamos dar šešių mėnesių pagalbinei karo meto tarnybai. Pagalbinė karo meto tarnyba atliekama Didžiosios Vokietijos Reicho srityse pagalbiniu darbu karinėse pajėgos tarnybos vietų ir įstaigų raštinėse, ligoninėse ir socialinėse institucijose, o taip pat pagalbos reikalingose, ypač daugiavaikėse šeimose. Pagalbinėje karo meto tarnyboje dirbančiosios mergaitės atleidžiamos iš aktyviosios Reicho darbo tarnybos, tačiau jos pasilieka subordinuotos Reicho darbo vado priežiūrai, aprūpinimui ir tarnybinio baudimo galiai. Kitoje įsakymo pastraipoje sakoma, kad Reicho darbo tarnybos jaunų mergaičių skaičius iki 1941 m. spalio 1 d. turi būti padidintas iki 130.000 darbo mergaičių, įskaičius nuolatinį personalą. Reicho darbo vadas yra įpareigotas parengti tolesnį Reicho darbo tarnybos jaunoms mergaitėms pakėlimą iki 150.000 darbo mergaičių, įskaičius nuolatinį personalą.

— NEW YORKAS. E. United Press agentūra praneša, kad transporto laivas „Westpoint" atvyko į New Yorką. Laivas, kuris prieš kelias dienas atvežė į Lisaboną vokiečių ir italų konsulatų valdininkus iš Jungtinių Valstybių, šį kartą atgabeno į New Yorką buvusius Šiaurės Amerikos konsulatų tarnautojus Vokietijoje.

ČERVINĖJE ŽUVO PRANCKONIENĖ,

bet ne Pranckūnienė, kaip vakar klaidingai buvome kronikoje paskelbę.

POLICIJOS ORKESTRO KONCERTAS

Šį sekmadienį nuo 17 val. iki 19.30 val. Kaune, Vytauto parke, policijos orkestras Kauno visuomenei duos populiarios muzikos koncertą. Diriguoja Br. Jonušas. Įėjimas visiems laisvas.

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS TELEFONAI

Kauno sritinio komisaro 20016; burmistro K. Palčiausko ir burm. padėjėjo J. Pikčilingio 28598; burm. padėjėjo J. Pečkaičio 20679.

RADIJO PROGRAMA

SEKMADIENIS, VIII. 3.

6.00 Malda, dienos mintys, laikas, žinios, sekmadienio rytmečio koncertas (pl.); 7.00 Žinios vokiečių kalba; 7.10 Rytinio koncerto tęsinys; 7.30 Kartojimas žinių, skaitytų 6 val., pranešimai, tolimesnė dienos programa; 8.00 Pranešimai ūkininkams; 8.15 Pučiamųjų orkestro koncertas. Dirigentas Bronius Jonušas; 9.00 „Pirmieji įspūdžiai", Jono Biliūno; 9.15 Šuberto Forelių kvintetas; 10.00 Petras Babickas: Kokie turime būti; 10.15 Pamaldos iš Arkikatedros - Bazilikos; 11.30 Neužmirštami romansai; 12.00 Varpų muzika iš Karo muziejaus. Laikas, žinios, tolimesnė dienos programa; 12.20 Plokštelių muzika; 12.30 Žinios vokiečių kalba; 12.45 Skambanti ir dainuojanti Italija; 14.00 Žinios vokiečių kalba; 14.15 Kauno Radiofono saloninio orkestro koncertas. Dirigentas Jonas Lechavičius; 15.00 Žinios vokiečių kalba; po žinių — pertrauka iki 16 val.; 16.00 Valandėlė vaikams. „Perkūno kulka", paruošė Balys Gražulis; 16.30 Koncertas vaikams; 17.00 Žinios vokiečių kalba; 17.10 Vokiečių tautiniai šokiai; 17.30 Žinios, iš laikraščių, pranešimai; 18.00 Žemė šaukia (beletristikos, poezijos, dainos ir muzikos montažas). Sudarė Jonas Graičiūnas; 19.00 Pranešimai iš fronto, Vyriausios vokiečių karo vadovybės pranešimai ir žinios vokiečių kalba; 20.30 Laikas, žinios, iš laikraščių, pranešimai, programa rytdienai; 21.00 Lietuviškos vestuvės; 21.30 Šokių muzika; 22.00 Žinios vokiečių kalba. Po žinių vokiečių kalba, Eltos žinios; 22.30 Šokių muzika; 23.00 Programos pabaiga.

PIRMADIENIS, VIII. 4.

6.00 Malda, dienos mintys, laikas, žinios, rytinis koncertas; 7.00 Žinios vokiečių kalba; 7.15 Kartojimas žinių, skaitytų 6 val., pranešimai, tolimesnė dienos programa, koncertas; 8.00—12.00 val. Pertrauka; 12.00 Varpų muzika iš Karo muziejaus, laikas, žinios, tolimesnė dienos programa; 12.20 Plokštelių muzika; 12.30 Žinios vokiečių kalba; 12.45 Informacijos; 13.00 Vidudienio koncertas; 14.00 Žinios vokiečių kalba; 14.15 Koncerto tęsinys; 15.00 Žinios vokiečių kalba, po žinių — pertrauka iki 16.00 val.; 16.00 Garsų paradas; 17.00 Žinios vokiečių kalba; 17.10 Gediminas Galvanauskas: Mūsų kaimas dabar; 17.30 Kartojimas žinių, skaitytų 12 val., iš laikraščių, pranešimai; 18.00 Uvertiūros, fantazijos ir arijos; 19.00 Pranešimai iš fronto, Vyriausios vokiečių karo vadovybės pranešimai ir žinios vokiečių kalba; 20.15 Vokiškai lietuviams; 20.30 Laikas, žinios, pranešimai, programa rytdienai; 21.00 Instrumentų žaidimas; 22.00 Žinios vokiečių kalba; Po žinių vokiečių kalba, Eltos žinios; 22.30 Programos pabaiga.

Ruletės garbintojai

GREIT LAIMI — DAR GREIČIAU PRAKIŠA. ŽAIDĖJAI IR JŲ LIKIMAS

Visi žaidėjai, susėdę aplink stalą, atrodo, visą dėmesį nukreipia į pinigus — jie laimi arba pralaimi. Taip maždaug įsivaizduojame didžiąsias lošimų landynes. Vis dėlto tikram žaidėjui pats svarbusis dalykas nėra pinigai, kuriuos jis laimi ar prakiša. Jis žaidžia su likimu, kuris jį sukausto, pavergia ir daugiau nebepaleidžia. Ruletė turi magišką galią, ir žinome daug atsitikimų iš gyvenimo, kai didieji žmonės tapo jos klusniais vergais. Senasis Bluecheris buvo aistringas žaidėjas. Nuo jo nedaug atsiliko smuikininkas Paganini, lošimo aistrą perdavęs ir savo sūnui.

Monte Carlo ir kituose bankų sąrašuose galima užtikti daugybės garsenybių parašus. Tik vienos pavardės ten nerasime, nors jos savininkas žaidė Hamburge ir Baden Badene. Tai rašytojo Dostojevskio. Tiesa, jis nežarstė milijonų, bet tos sumos, kurias jis statė, jam reiškė labai daug, nes tai buvo viskas, ką jis turėjo. Žinoma, jis pralošė ir ta proga dovanojo pasauliui „Lošiką".

Vienas būdingesnių žaidėjų bus Lucienas Bonaparte, vieno Napoleono I brolio sūnus. Lošimų salėje jis pasirodė 1852 m. rugsėjo 26 d. ir tuoj iškilo į pavojingųjų eilę. Jis buvo storokas, trumpakaklis ir turėjo daug pinigų. Reikia pasakyti, kad jam pašėlusiai sekėsi: per tris dienas laimėjo 180.000 frankų, ir banko laikytojai pradėjo būgštauti dėl bankroto, jei laimė ir toliau jam taip talkininkaus. Jei prie kitų stalų kiti nebūtų pralošę, būtų tekę uždaryti salę. Spalių 2 d. atrodė, viskas atvirs į kitą pusę — princas Bonaparte prakišo! Bet vakare banko laikytojų veidai ėmė tįsti ir, žaidimui pasibaigus, prancūzas laimėjo 560.000 frankų. Lošimo namų savininkai jau norėjo kreiptis į vyriausybės organus, kad būtų pakeistos taisyklės, tik sužinojo, kad princas išvažiavo. Visi lengviau atsiduso, nes Lucienas Bonaparte mokėjo ne tik žaisti, bet ir orientuotis, žaibiškose situacijose suvokti tikrąją padėtį.

Po aštuonerių metų atvyko ispanas Garcia, vėl sukėlęs rūpesčio lošimo namų savininkams. Ispanas buvo prašmatniai pasirėdęs. Visur žybčiojo deimantai. Apie jį sklido kalbos, būk esąs geras žaidėjas. Paskala pasitvirtino. Ispanas sėdo prie stalo, žaidė azartiškai, laimėdavo ir prakišdavo ir pagaliau susižėrė į kišenes 800.000 frankų. Garcia norėjo ir toliau žaisti, bet kažkas uždėjo ranką ant jo peties. Jis atsigrįžo ir pamatė draugę, kuri jį lydėjo kelionėje po Europą. Garcia tuojau pakilo ir kitą rytą išvažiavo. Vis dėlto nesinori tikėti, kad ta dama visados būtų buvusi angelas sargas, nes Garcia gyvenimą baigė skurde.

Dėl tam tikrų priežasčių vietos gyventojams lankyti lošimo sales paprastai yra draudžiama. Bet uždraustas vaisius visada vilioja. Taip galvojo ir vietinis siuvėjas, sumetęs pabandyti laimę prie lošimo stalo. Jis susidraugavo su vienu krupje ir vakare atvyko į salę. Metė dešimties guldenų monetą iškeisti manydamas, kad pažįstamas krupje tikrai jam pagelbės. Tačiau jis skaudžiai apsiriko, nes krupje jį apsuko, o po kelių minučių vargšas siuvėjas pasijuto esąs už durų. Bandymas suvaidinti didelį poną nepavyko.

Kai Homburge aukso laikai pasibaigė, visų žvilgsniai nukrypo į Monte Carlo. Ši vieta, priglūdusi prie Viduržemio jūros, greitai tapo visų lošėjų palaiminta. Čia susitelkdavo lošėjai iš viso pasaulio, ir reikėtų daugelio tomų, kol būtų galima surašyti visus kazino nuotykius, laimę ir prakeikimą, džiūgavimą ir ašaras, gyvenimo suplazdėjimą ir mirtį, čia pat, prie kazino rūmų.

Pasitaikydavo ir stambių laimėjimų, nekalbant apie daugybę atsitikimų, nuvariusių žmones į gyvenimo dugną. Prieš keletą metų atvyko vieno anglo generolo sūnus, vidurnaktį pradėjo žaisti, turėdamas 135.000 dolerių. Ryto metą jis buvo laimėjęs milijoną dolerių. Kitą vakarą pralaimėjo, bet vėliau atsiteisė keliagubai. Gyvenimą baigė, kaip ir daugelis panašių, skurdžioj aplinkumoj.

Daug kas tvirtina radę tobulą sistemą, pagal kurią galima tik laimėti. Deja, ne viskas taip sklandu. Prisimintinas nuotykis amerikiečio, kuris panašiai galvojo ir per vakarą pralaimėjo 120 000 svarų. Krupje pasakoja, kad nė vienas panašus bandymas sėkmingai nesibaigdavo, nors pradžia būdavo daug žadanti. Anksčiau ar vėliau ruletė skaudžiai nubausdavo pasikėsintojus, ir laimingas būdavo tas, kuris kaip tik laiku, sugriebęs didesnį laimikį, susiprasdavo bėgti iš kazino ir daugiau ten niekad nesirodyti. Tokie atsitikimai itin reti, nes, kas kartą mėgino žaisti, tas ir vėliau yra kankinamas slėgios minties nuvykti į Monte Carlo ar kitur ir vėl sėsti prie stalo. Lošimo aistra neišblėsta taip lengvai: ji įsišaknija ir sunkiai išnaikinama.

„Žaibo" spaustuvė Kaune, Duonelaičio 24; tel. 26616

Tamsi sukaktis

Rytoj, rugpiūčio 3 d., bus lygiai metai, kaip Maskvoje buvo padarytas tamsios atminties aktas: aukščiausioji SSSR taryba nutarė „patenkinti Lietuvos seimo prašymą ir priimti Lietuvos Socialistinę Tarybų Respubliką į SSSR kaip pilnateisę Sąjunginę Socialistinę Sovietų Respubliką“. Tasai aktas buvo apvainikavimas apgavystės, veidmaniškumo, melo ir smurto politikos, kurią Sovietų Sąjunga vedė Lietuvos, kaip ir kitų šalių atžvilgiu.

Šitoji sovietinė politika itin išryškėjo tuo metu, kai sovietai, išnaudodami tarptautinę padėtį, įvedė į Lietuvą savo karines bazes. Maskvos oficiozai ir atsakingi politikai viešai skelbė, jog jie nė neketiną kištis į Lietuvos ir kitų valstybių vidaus reikalus, iš tikrųjų gi, per SSSR atstovybių globojamas ir instruktuojamas nelegalias komunistų partijas įžūliai varė griaunamąjį darbą. Tię patys Kremliaus vyrai plovėsi rankas įrodinėdami, jog raudonosios armijos įvedimas į Lietuvą ir kitas Baltijos šalis turįs pasitarnauti tik bendrajai t a i k a i, tačiau jau 1939 m. rudenį mūsų derybininkams Maskvoje tas pats Molotovas su cinišku atvirumu paaiškino, jog raudonosios armijos bazes Lietuvoje ketinama įsteigti tam, kad būtų apsaugotas p r i ė j i m a s prie SSSR. Kitaip tariant, bolševikinės valstybės vyrai, garsiai deklamuodami taiką, gyvai ruošėsi karui — karui ne savo valstybės teritorijoje. Prasidėjo visa akivaizdaus melo serija: Lietuva buvo niekšingai apkaltinta raudonosios armijos karių žudymu ir tatai davė progą bolševikams griebtis s m u r t o, kuris, prasidėjęs birželio 15 d. Lietuvos okupacija, visa eile prievartos aktų („liaudies seimo“ „rinkimai“, kuriuose raudonųjų saliamonų „apskaičiavimu“ dalyvavę 95,51% visų turėjusių teisę balsuoti, nors niekam nebuvo žinomas tą teisę turinčiųjų skaičius, kadangi paskutinis gyventojų surašymas buvo 1923 m., jokie turinčiųjų teisę balsuoti sąrašai nebuvo daromi, ir praktiškai galėjo balsuoti kas tik turėjo „ukvatą“, ligi karo atbėgėlių įskaitytinai; šio seimo „nutarimas“ prisidėti prie SSSR, „džiaugsmo demonstracijos“ ir t. t.) priėjo prie tragikomiškojo rugpiūčio 3 d. akto. Šio akto veidmainiškumą pabrėžė dar ir toji aplinkybė, kad Lietuvai, kaip SSSR nariui, buvo paliktas formalus suverenumas, pažymėtas ir LTSR konstitucijos 13 str. Per gerai tačiau žinome, ką šitoji juridinė sąvoka iš tikrųjų reiškė.

Rugpiūčio 3 d. aktas galutinai išryškino lietuviškajai visuomenei, kad sovietinis režimas yra o k u p a c i n i s režimas. „Nepriklausomybė buvo tik iliuzija, — šaukė tada Kremliuje Paleckis, — visą savo gyvavimo laiką Lietuva buvo žiaurių imperialistinių valstybių rankose“. Šitas lietuviškos praeities apspiaudymas, — nenorim pasakyti, kad toji praeitis būtų buvusi be klaidų, — buvo skaudus kiekvienam lietuviui; lietuviškoji visuomenė nuo okupantų išsyk nusigrįžo, ir kiekviena proga ji parodė, jog smurtu primesto režimo nepripažįsta, o išdavikinius prisimetėlius pasmerkia.

ISTANBULAS. E. Egipto ministeris pirmininkas Hussein Sirry Paša paskutiniame Egipto parlamento posėdyje pareiškė, kad nuo Italijos įstojimo į karą iki šios dienos iš ašies valstybių pusės nebuvo padaryta nė vieno oro puolimo prieš nekarinius taikinius.

Kaip buvo parvežta „Stalino saulė“

1940 m. rugpiūčio 3 d. prisiminus

„Sukaktuvinių“ dienų dabar netrūksta. Štai ryt vėl turime „sukaktuves“ — sueina lygiai metai, kai 1940 m. rugpiūčio 3 d. septintojoj Aukščiausiosios Tarybos sesijoj tariamojo Lietuvos „Liaudies seimo“ išrinktajai delegacijai nužemintai maldaujant, Maskvos valdovai „teikėsi“ Lietuvą prijungti prie SSSR. Tai buvo Lietuvos nepriklausomybės palaidojimas. Nuo tos dienos mūsų kraštas iki išlaisvinimo per Vokiečių kariuomenę, pasidarė paprasta didžiulės SSSR provincija, nors oficialiai ir vadinomės Lietuvos TS Respublika.

Viskas buvo surežisuota ir įvykdyta kuo puikiausiai, su „didžiausiu darbo žmonių entuziazmu“, bent norėta tokį įspūdį sudaryti. Juk kas ne kas, o tuščia pompastika, melas ir tikrai aziatiškas vergiškumas, saldliežuvavimas ir pataikavimas pasiekė aukščiausią laipsnį. Jau tą nelemtąją delegaciją išlydint į Maskvą, vienas jos dalyvių pareiškė: „Važiuojame Stalino saulės parsivežti“. Laikraščiai atrodė varžėsi vienas su kitu kuo nepaprasčiau parašyti, kuo labiau saldliežuvauti ir pataikauti. Štai tik keletas sakinių iš tuomet ėjusios „Darbo Lietuvos“:

„Žodžiais neišsakomas tas nepaprastas mūsų liaudies — darbininkų, valstiečių ir darbo inteligentų džiaugsmas, kokį jie pajuto per radiją išgirdę Vyriausiosios SSSR Tarybos sprendimą. Kiekvienas Lietuvos darbo žmogus Stalino vardą ir vakarykščią dieną įsirašys giliai savo širdyje ir kaip auksinę legendą paliks būsimosioms kartoms. Milijonai širdžių, klausydami per radiją kalbų iš Kremliaus rūmų, savo dvasios akimis žvelgė į mūsų liaudies išrinktuosius, kurie turėjo tą didžią laimę būti ten, kur yra Stalinas“... ir t. t. ir t. t.

Nemažiau šlykščios buvo ir tos kalbos, kurias Lietuvos „Liaudies seimo“ delegacijos nariai turėjo pasakyti Kremliuje Aukščiausiosios Tarybos sesijoj. Visos jos buvo nukaltos pagal vieną kurpalį — komunistinės agitacijos ir propagandos reikalavimus. Visi kalbėjusieji turėjo apspiaudyti ir iškoneveikti Lietuvos nepriklausomybę ir visą nepriklausomos Lietuvos gyvavimo laikotarpį. Iš tų kalbų susidaro įspūdis, kad jos buvo rašytos vieno asmens, nes visos labai panašios ir visos vienodai demogogiškos. Žinoma, visi kalbėtojai į padanges iškėlė „didįjį žmonijos genijų, vadą ir mokytoją Staliną“, apverkšleno Lietuvos „skurdą“ ir pasidžiaugė „viskuo pertekusiu SSSR gyvenimu“.

* * *

Tuo tarpu Kaune kompartijos veikėjai dirbo išsijuosę, norėdami surengti kuo didžiausias „džaugsmo manifestacijas“, per kurias turėjo būti pareikšta padėka Stalinui už Lietuvos prijungimą prie SSSR. Buvo paskelbta, kad po tų manifestacijų visame mieste bus rengiami šokiai, pasilinksminimai, bus nemokami kino seansai ir kt. Tiesa, į demonstracijas buvo varu suvaryta nemaža įstaigų tarnautojų ir fabrikų darbininkų, tačiau jokio džiaugsmo juose nebuvo matyti. Beveik visi jie buvo nusiminę, nes jau per pusantro savo viešpatavimo mėnesio bolševikai buvo spėję parodyti savo tikrąjį veidą ir visame gyvenime jau buvo prasidėjęs žydiškai bolševikiškas chaosas. Tos manifestacijos įvyko P. Vileišio aikštėje. Po šabloniškų Preikšo, Gedvilo, Pozdniakovo ir kt. kalbų, priėmus sveikinimo telegramas Maskvos valdovams, suvarytieji manifestantai tylomis išsiskirstė. Tokios tai buvo tos „džiaugsmo manifestacijos“, kurias taip išpūstai aprašė Kauno ir Maskvos spauda.

Vakare gi neįvyko jokių platesnių pasilinksminimų. Nė vienas susipratęs lietuvis į tokius pasilinksminimus nesirengė eiti ir nėjo. Į kinus ir sales veržėsi tik žydeliai, kurie tą dieną tikrai džiaugėsi, nes išsipildė jų troškimas, pagaliau jie tapo Lietuvos šeimininkais.

Panašiai buvo ir provincijoje.

Tad bolševikų tvirtinimas, kad Lietuva laisva valia ir džiaugsmingai prisijungė prie SSSR, yra didžiausias melas. Visa tai buvo padaryta pagal Maskvos diktatą, visai neatsižvelgiant į absoliučios Lietuvos gyventojų daugumos norus.

Juk jau iš pat pradžių buvo galima numatyti, koks likimas Lietuvos laukia, kai per pačias pirmąsias, tik ką raudonajai armijai įsiveržus, demonstracijas žydai žygiavo iškėlę plakatus: „Tegyvuoja Lietuva — 13 sovietinė respublika!“ Aišku, kad tokių plakatų nebūtų pasirodę, jei nebūtų buvę Maskvos pritarimo.

* * *

Nuo 1940 m. rugpiūčio 3 d. „Stalino saulė“ tikrai pradėjo Lietuvai šviesti ir šildyti, Maskvos tarnai ją atgabeno. Kaip ji šildė, mes visi gerai patyrėme. Laimė dar, kad ji tešildė vos metus, nes jei ilgiau būtų pašildžiusi, didelei tautos daugumai tikriausiai būtų tekę vykti kur nors į šiaurės kraštus atvėsti. Tokia „maloni“ buvo tos stebuklingosios, poetų apdainuotos, Stalino saulės šilima.

B

Die deutsche Zivilverwaltung hat die Arbeit aufgenommen

In den letzten Tagen versammelte der Reichskommissar für das Ostland, Gauleiter Lohse, in Kauen die für die besetzten Ostgebiete vorgesehenen Mitarbeiter der neu geschaffenen Zivilverwaltung. Gauleiter und Oberpräsident Hinrich Lohse, der vom Führer des Grossdeutschen Reiches, Adolf Hitler, zum Reichskommissar für das Ostland ernannt wurde, gab bekannt, dass für das Gebiet des ehemaligen Freistaates

LITAUEN

Generalkommissar Dr. von Renteln, für das Gebiet des ehemaligen Freistaates

LETTLAND

Generalkommissar Staatsrat Dr. Drechsler vom Führer ernannt sind.

Reichskommissar Lohse umriss in seinen grundlegenden Ausführungen die grossen Richtlinien, nach denen in Zukunft die Arbeit der Zivilverwaltung ausgerichtet sein wird. Nachdem die deutsche Wehrmacht die Länder vom bolschewistischen Joch befreit hat, wird es die oberste Aufgabe des Reichskommissars und der Generalkommissare für Litauen und Lettland sein, die durch die Zwangsherrschaft des Bolschewismus entstandenen Nöte der Bevölkerung zu beseitigen und ihr Arbeit und Brot und damit eine glückliche Zukunft zu sichern.

Vokiečių civilinė valdžia pradėjo darbą

Šiomis dienomis Reichskomisaras Rytų kraštui Gauleiteris Lohse sukvietė Kaune užimtoms Rytų krašto sritims numatytus naujai sudarytos civilinės valdžios bendradarbius. Gauleiteris ir Oberprezidentas Hinrich Lohse, kurį Didžiojo Vokiečių Reicho Führeris Adolf Hitler paskyrė Reichskomisaru Rytų kraštui, pranešė, kad Führeris paskyrė buvusios

LIETUVOS

Respublikos sričiai Generalkomisarą Dr. von Renteln, buvusios

LATVIJOS

Respublikos sričiai — Generalkomisarą Valst. Patarėją Dr. Drechsler.

Reichskomisaras Lohse savo svarbiais paaiškinimais nužymėjo tas gaires, pagal kurias ateityje bus tvarkomas civilinės valdžios darbas. Po to, kai vokiečių kariuomenė išlaisvino šiuos kraštus nuo bolševikų jungo, svarbiausiu Lietuvos ir Latvijos Generalkomisarų uždaviniu bus atitaisyti bolševizmo viešpatavimo metu gyventojams padarytą žalą bei parūpinti visiems darbo ir duonos ir tuo pačiu užtikrinti laimingą ateitį.

Britai pasielgė kaip užpuolikai

Suomijos atsakymas Anglijai

HELSINKIS. VIII-2. ELTA. Dėl anglų atsakymo į diplomatinių santykių iš Suomijos pusės nutraukimą iš kompetentingų suomių sluoksnių pranešama, kad britų vyriausybė, paskelbė savo atsakymą į suomių vyriausybės liepos 28 d. pasiūlymą sureguliuoti santykius tarp abiejų kraštų anksčiau, negu tas atsakymas oficialiu keliu buvo praneštas suomių vyriausybei.

Tuo būdu britų vyriausybė Suomijos atžvilgiu pasielgė, kaip užpuolikė.

Tuo tarpu suomių vyriausybė savo pasiūlymo turinį paskelbė tik po to, kai apie tai buvo pranešta per anglų radiją. Tarp kitko, anglų radijas tą žinią paskelbė klaidinga forma. Anglų radijo pranešime tuo reikalu nebuvo paminėta svarbiausia suomių vyriausybės pasiūlymo priežastis, būtent, nurodymas, kad Anglijos karinė sąjunga ir pagalba, teikiama Sovietų Sąjungai, turi žalingų pasekmių Suomijai. Šitą suomių vyriausybės nurodytą priežastį Londono spauda, pavyzdžiui, „Daily Herald“ ir „Times“ savo komentaruose patvirtina. Dėl anglų atsakymo esmės pastebima:

1. Lordo Snellio aukštuosiuose rūmuose britų vyriausybės vardu liepos 22 d. padarytame pareiškime, kuris minimas britų atsakyme suomiams, iš esmės yra dvi skirtingos pozicijos. Iš vienos pusės, lordas Snellis pareiškė, kad britų vyriausybė po rūpestingo apsvarstymo nutarė santykius su Suomija dabar palaikyti. Tačiau, iš antros pusės, jis pranešė, kad šis nutarimas gali būti kiekvienu momentu pakeistas. Šis pareiškimas, tuo būdu, nedavė tvirto pagrindo patvariems reguliariems santykiams palaikyti.

2. Britų vyriausybė prekybos ir laivininkystės blokados išplėtimą Suomijai paaiškina tuo, kad vokiečiai naudojasi Suomija kaip savo karo veiksmų baze. Čia tenka atkreipti dėmesį į tai, kad ta neteisėta blokada buvo pradėta taikyti suomiams jau šių metų birželio 14 d., kada karo veiksmai tarp Vokietijos ir Sovietų Sąjungos dar nebuvo pradėti. Juo labiau, kad tuomet nebuvo karo veiksmų Suomijos pasienyje. Jau nuo 1940 metų liepos mėn. Anglija įvairiais būdais sunkino susisiekimą su Petsamo. Tuo būdu buvo trukdoma Suomijai apsirūpinti maisto produktais. Tas trukdymas, kuris buvo nuolat didinamas, pagaliau, privedė prie visiškos blokados. Jei britų vyriausybė pareiškia, kad blokada nebuvo nukreipta prieš suomių tautą, tai čia tenka pasakyti, jog kaip tik dėl šitos blokados suomių tauta turės iškęsti maisto ir kitų pragyvenimo reikmenų stoką. Jei, paminėdama suomių tautą, Anglija turi galvoje, kad pabloginus suomių tautos aprūpinimą maistu, bus padarytas spaudimas suomių vyriausybei, tai šitoks samprotavimas jokiu būdu nepastato šio reikalo gražesnėje šviesoje.

3. Savo atsakyme, lygiai kaip paskelbtose žiniose apie liepos 28 d. suomių vyriausybės pareiškimą, britų vyriausybės visiškai nepamini svarbiausios suomių nurodytos priežasties, būtent, kad Anglija sudarė karinę sąjungą su Suomijos priešu ir pasižadėjo ji visais būdais remti. Kaip įrodymas, kokių išvadų reikėjo pasidaryti iš tokios padėties, gali būti liepos 30 d. „Daily Herald“ įdėtas straipsnis. Jame pareiškiama, kad britų pasiuntinybė Helsinkyje esanti nepaprastai naudinga stebėjimų ir informacijos vieta, kuri turinti būti ko ilgiausiai išlaikyta. Sovietai, aišku, suprato kodėl taip buvo.

Suomių pasisakyme šiuo reikalu oliau kalbama: Anglijos atsakymas neužsimena apie tai, kad liepos 30 d. anglų lėktuvai bombardavo Suomijos Petsamo uostą, padarydami nuostolių suomių turtui ir aukų civilinių gyventojų tarpe. Ypatingai pažymėtina tai, kad Petsamo buvo bombarduotas anksčiau, negu Anglija atsakė į Suomijos diplomatiniu keliu padarytą paklausimą dėl santykių tarp abiejų kraštų. Be to, pažymėtina ir tai, kad Anglija dar prieš minėtą liepos 28 d. Suomijos pasiūlymą pasiuntė [illegible]kuvnešį prie Suomijos teritorinių vandenų. Jau vien tai parodo, kad Liinahamario bombardavimas buvo anglų karinio pasirengimo [illegible] prieš minėtą datą pasekmė.

Bekanntmachung Nr. 1.

1. Gemäss Aufruf des Herrn Generalkommissar für den Generalbezirk Litauen, Dr. v. RENTELN vom 28. Juli 1941 bin ich zum Gebietskommissar für das Kreisgebiet KAUEN — LAND bestellt.

2. Das Kreisgebiet Kauen — Land umfasst folgende Kreise:

Kreis Kauen — Land
„ Kedainiai,
„ Mariampole,
„ Sakiai,
„ Vilkaviskis,
„ Lazdijai.

3. Die Dienststelle des Gebietskommissars für das Kreisgebiet Kauen — Land befindet sich in Kauen.

Der Gebietskommissar in Kauen — Land
gez. LENTZEN
S. A.—Oberführer

Skelbimas Nr. 1.

1. Sulig Pono Generalkomisaro Generalinei Lietuvos Sričiai Dr. von Renteln 1941 m. liepos mėn. 28 d. skelbimu Nr. 1 esu paskirtas Kauno Apygardos Komisaru.

2. Kauno Apygarda apima šias apskritis:

Kauno (išskyrus Kauno miestą) apskritį,
Kėdainių apskritį,
Marijampolės apskritį,
Šakių apskritį,
Vilkaviškio apskritį,
Lazdijų apskritį.

3. Kauno Apygardai — Apygardos Komisaro darbovietė yra Kaune.

Kauno Apygardai—Apygardos Komisaras
(pas.) LENTZEN
S. A.—Oberführer